

UNIVERZA V LJUBLJANI

EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**POSTOPEK PRISILNE PORAVNAVE IN STEČAJA
PO ZAKONU O FINANČNEM POSLOVANJU,
POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN
PRISILNEM PRENEHANJU**

IZJAVA

Študentka Katarina Hrovat izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Marjana Odarja, in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 07.07.2008

Podpis_____

KAZALO

UVOD.....	1
1 USPEŠNOST PODJETJA	1
2 PRAVNA PODLAGA INSOLVENČNIH POSTOPKOV.....	4
3 PRISILNA PORAVNAVA	5
3.1 POSTOPEK PRISILNE PORAVNAVE	5
3.1.1 UPNIKI IN TERJATVE	8
3.1.2 DELAVCI IN NJIHOVE PRAVICE.....	12
3.2 NAČRT FINANČNEGA PRESTRUKTURIRANJA	12
4 RAČUNOVODENJE V POSTOPKU PRISILNE PORAVNAVE	13
4.1 RAČUNOVODENJE PRED POSTOPKOM PRISILNE PORAVNAVE	13
4.2 RAČUNOVODENJE MED POSTOPKOM PRISILNE PORAVNAVE	14
4.3 TERJATVE IN OBVEZNOSTI	14
4.3.1 DOLŽNIK	15
4.3.2 UPNIKI	15
4.3.3 OBVEZNOSTI DO DRŽAVE	16
4.3.4 SPREMEMBA OSNOVNEGA KAPITALA.....	16
4.3.5 USTAVLJENO POSLOVANJE (MSRP 5).....	17
5 STEČAJ	19
5.1 STEČAJNI POSTOPEK	19
5.1.1 ORGANI STEČAJNEGA POSTOPKA	20
5.1.2 ZAČETEK STEČAJNEGA POSTOPKA.....	21
5.1.3 UPNIKI IN TERJATVE	22
5.1.4 DELAVCI IN NJIHOVE PRAVICE.....	23
5.1.5 STEČAJNA MASA IN KONČANJE POSTOPKA	24
6 RAČUNOVODENJE V STEČAJNEM POSTOPKU.....	25
6.1 ZAČETNA BILANCA STANJA	25
6.1.1 SREDSTVA.....	25
6.1.2 OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	27
6.2 RAČUNOVODENJE MED STEČAJNIM POSTOPKOM.....	27
7 RAZLIKE MED ZAKONI	28
7.1 PRISILNA PORAVNAVA.....	28
7.2 STEČAJ	30
8 PRIMER RAČUNOVODENJA PODJETJA V PRISILNI PORAVNAVI	31
8.1 ZGODOVINA PODJETJA	31
8.2 PODJETJE OB PRISILNI PORAVNAVI.....	32
8.2.1 NAČRT FINANČNEGA PRESTRUKTURIRANJA	33
8.2.2 OCENA VPLIVA PRISILNE PORAVNAVE.....	34
8.2.3 ANALIZA KAZALNIKOV POSLOVANJA PODJETJA PALETE, D. O. O.....	34
8.3 RAČUNOVODENJE V PODJETJU PALETE, D. O. O., IN PRI UPNIKU	38
8.4 POSLOVANJE PODJETJA PALETE, D. O. O., V LETU 2006 IN 2007.....	39
SKLEP	40
LITERATURA IN VIRI.....	42

KAZALO SLIK IN TABEL

Slika 1: Vrste terjatev.....	10
Tabela 1: Učinek prisilne poravnave na terjatve	34
Tabela 2: Kazalniki stanja financiranja	35
Tabela 3: Kazalniki stanja investiranja	36
Tabela 4: Kazalniki plačilne sposobnosti	36
Tabela 5: Kazalniki obračanja	37
Tabela 6: Kazalniki gospodarnosti	37
Tabela 7: Vknjižbe pri dolžniku	38
Tabela 8: Vknjižbe pri upnikih	38
Tabela 9: Kazalniki podjetja Palete, d. o. o., za leto 2006	39

UVOD

Podjetja so ustanovljena z namenom uspešnega poslovanja. Pri tem je kriterij uspešnosti podjetja različen in odvisen od mnogih dejavnikov. Vsa podjetja pa stremijo k zagotavljanju svoje plačilne sposobnosti.

Podjetja, ki imajo težave s plačilno sposobnostjo, so insolventna oziroma prezadolžena. Insolventnost pomeni trenutno nezmožnost plačila - dolžnik ima v tem primeru dovolj premoženja za poplačilo dolgov, medtem ko prezadolženost pomeni, da so dolgovi podjetja večji od celotnega premoženja podjetja (Puharič, 2001, str. 120).

Razlogi za nastanek težav s plačilno sposobnostjo so različni, ključno pa je, da poslovodstvo pravočasno ugotovi težave in pripravi predloge za rešitev iz nastale situacije. Finančno prestrukturiranje lahko poslovodstvo podjetja, ki je v finančnih težavah, izvede preko postopka prisilne poravnave ali preko stečajnega postopka.

V diplomskem delu želim predstaviti ta postopka, torej postopek prisilne poravnave in stečajni postopek po novem Zakonu o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (v nadaljevanju ZFPPIPP), ki se bo začel uporabljati 1. oktobra 2008 in bo nadomestil Zakon o finančnem poslovanju podjetij (v nadaljevanju ZFPPOd) ter Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji (v nadaljevanju ZPPSL). Diplomsko delo temelji na novem zakonu, predstavila pa bom tudi razlike med omenjenimi zakoni.

Cilj dela je torej predstaviti spremembe, ki jih prinaša nov zakon s področja insolventnosti, in prikazati posebnosti računovodenja v postopku prisilne poravnave ter stečajnem postopku.

V diplomskem delu bom predstavila podjetje, ki je kot rešitev iz težav izbralo postopek prisilne poravnave. Z analizo poslovanja podjetja bom skušala potrditi ali opustiti tezo o učinkovitosti prisilne poravnave v tem konkretnem podjetju.

1 USPEŠNOST PODJETJA

Temeljni, a ne edini cilj poslovanja podjetja je maksimiziranje stopnje dobička oziroma rentabilnosti, to pa je odvisno od porabe sredstev (ekonomičnosti) in obračanja kapitala. Podjetje namreč posluje z namenom dolgoročnega uspeha, kjer so bistveni elementi uspešnosti tudi preživetje, prilagodljivost poslovanja, rast podjetja in podobno. Pri tem je pomembno dejstvo, da deležniki v podjetju različno presojujejo uspešnost nekega podjetja. Mislimo predvsem na delničarje, posojilodajalce, dobavitelje, delavce, menedžerje in preostale udeležene (Rozman, 1993, str. 47).

Kot navaja Topolovšek (2005, str. 3) je uspešnost poslovanja podjetja odvisna od zunanjih in notranjih dejavnikov. Zunanji (objektivni) vplivi na podjetje so povezani predvsem z ekonomskim sistemom, politiko države in z obstoječo tehnologijo. Govorimo o okolju podjetja. Notranji (subjektivni) vplivi so lahko organizacijski ali človeški, izvirajo torej iz podjetja.

Okolje, v katerem posluje podjetje, pomembno vpliva na uspešnost podjetja kot celote. Potrebno je nenehno prilagajanje okolju, kar pa zahteva tako čas in sredstva, zato je izjemnega pomena predvidevanje okolja, kar spada v funkcijo načrtovanja. Podjetje lahko do neke mere okolje tudi spreminja (Rozman, 1993, str. 49).

V okviru notranjih vplivov na uspešnost poslovanja je pomembno, da poslovodstvo pozorno spremlja in hitro reagira na spremembe, da podjetje ne bi zašlo v težave (Koletnik, 2007, str. 22). Nekateri opozorilni znaki podjetja v krizi, ki jih navaja Repovž (1993, str. 255), so statični ali padajoči zaslužki, slab donos na kapital, nezdrava politika dividend, slabo obvladovanje odločanja o denarju, slaba politika investiranja, preveč težko ugotovljivih plačil in neurejeni odnosi z lastniki ter finančnim okoljem podjetja.

Nekaj zgoraj navedenih kazalnikov krize v podjetju lahko prepoznamo s funkcijo kontrole v podjetju, s katero ugotovimo, ali poslovanje poteka skladno z načrtovanim. Osredotočila se bom na računovodsko kontrolo. S primerjavo dolgoročnih virov in sredstev dobimo podatek o finančni stabilnosti podjetja. S primerjavo kratkoročnih sredstev in kratkoročnih obveznosti dobimo predstavo o plačilni sposobnosti podjetja (Rozman, 1993, str. 282).

ZFPPIPP (2007) v 13. členu finančno poslovanje opredeljuje kot:

- zagotavljanje finančnih sredstev;
- upravljanje finančnih sredstev in njihovih virov ter
- razporejanje virov finančnih sredstev.

Finančna sredstva podjetje potrebuje za opravljanje dejavnosti, zato je izjemnega pomena, da ima na razpolago zadosti sredstev za izpolnjevanje svojih finančnih obveznosti. Podjetja po tem kriteriju opredelimo kot likvidna oziroma nelikvidna in solventna oziroma insolventna.

Likvidnost podjetja pomeni, da je podjetje v vsakem trenutku sposobno poravnati svoje zapadle obveznosti, solventnost pa pomeni dolgoročno sposobnost poravnave obveznosti. Če podjetje preneha izpolnjevati svoje zapadle obveznosti, ker za to nima zadostnih sredstev in obstaja verjetnost, da bo tako tudi v prihodnje, pravimo da je podjetje insolventno. Insolventnost je torej trajnejša nelikvidnost. Kot ugotavlja Andrašec (2002, str. 84), prezadolženost pomeni, da je vrednost dolžnikovega premoženja manjša od njegovih obveznosti in da je podjetje kapitalsko neustrezno.

ZFPPIPP (2007) v 14. členu navaja, da je insolventen tisti dolžnik, ki z izpolnitvijo ene ali več obveznosti zamuja več kot dva meseca, pri čemer vrednost teh obveznosti presega 20 odstotkov

zneska njegovih obveznosti, izkazanih v letnem poročilu za zadnje poslovno leto pred zapadlostjo teh obveznosti.

Poslovodstvo družbe mora skrbeti, da je podjetje likvidno predvsem z načrtovanjem pričakovanih, znanih in morebitnih denarnih pritokov in odtokov, s sprotnim spremljanjem likvidnosti podjetja in sprejemanjem ukrepov za preprečitev nelikvidnosti (Praktični vodič po računovodstvu, 2004).

Če se insolventnost vseeno pojavi, morata podjetje oziroma njegovo poslovodstvo opraviti finančno prestrukturiranje družbe. ZFPPIPP (2007) kot ukrepe prestrukturiranja navaja predvsem zmanjšanje in odložitev zapadlosti obveznosti ter povečanje osnovnega kapitala z novimi stvarnimi vložki v primeru kapitalne družbe. Ti vložki so terjatve upnikov do insolventnega podjetja (ZFPPIPP, 2007, 15. člen).

Podjetje mora zagotoviti, da vedno razpolaga z ustreznim kapitalom glede na obseg in vrste poslov, ki jih opravlja. Določbe o kapitalski ustreznosti veljajo le za podjetja, za katere je po Zakonu o gospodarskih družbah določen najnižji znesek kapitala (ZFPPIPP, 2007, 32. člen). Za kapitalsko neustreznost se šteje, če izguba tekočega leta skupaj s prenesenimi izgubami znaša polovico osnovnega kapitala, ZFPPIPP (2007) pa v 14. členu določa tudi, da je prezadolžena kapitalna družba tista, pri kateri izgube ni mogoče pokriti v breme prenesenega dobička ali rezerv.

Po ZFPPIPP (2007) mora poslovodstvo v primeru nastanka insolventnosti nadzornemu svetu predložiti načrt finančnega prestrukturiranja v roku enega meseca od nastanka insolventnosti. Poročilo mora vsebovati opis finančnega položaja podjetja, analizo vzrokov nastalega položaja, poslovodstvo pa mora podati tudi svoje mnenje glede možnosti povrnitve kratkoročne in dolgoročne plačilne sposobnosti podjetja. Če po mnenju poslovodstva obstaja vsaj 50-odstotna verjetnost za uspešno finančno prestrukturiranje, mora poročilu priložiti analizo in opis ukrepov ter roke izpolnitve ukrepov. Možni ukrep je lahko tudi predlog za prisilno poravnavo. Naloga nadzornega sveta je, da v petih delovnih dneh po prejemu poročila poda svoje mnenje glede finančnega položaja podjetja in predlaganih ukrepih in rokih.

ZFPPIPP (2007) v 30. členu, ki obravnava upravljanje tveganj, širše opredeljuje naloge poslovodstva. Naloge poslovodstva obsegajo ugotavljanje, merjenje (ocenjevanje), obvladovanje, spremljanje in poročanje o tveganjih, ki jim je ali bi jim bilo lahko izpostavljeno podjetje.

ZFPPIPP (2007) navaja štiri vrste tveganj:

- likvidnostno tveganje;
- kreditno tveganje;
- tržno tveganje ter
- operativno tveganje.

Likvidnostno tveganje predstavlja tveganje izgube zaradi kratkoročne plačilne nesposobnosti. Kot že omenjeno, je pomembno načrtovanje in spremljanje denarnih pritokov in odtokov. Podjetje mora poskrbeti za zmožnost poplačila zapadlih obveznosti. Prav tako mora oceniti, ali pri kateri od strank, s katerimi posluje, obstaja tveganje, da ne bo zmožna poplačati obveznosti do podjetja (kreditno tveganje). V tem primeru mora podjetje sprejeti ukrepe, s katerimi se zavaruje za primer neplačila obveznosti. Primer takega zavarovanja je bančna garancija. Podjetje je izpostavljeno tudi obrestnim tveganjem, gre predvsem za tveganja sprememb obrestnih mer in tudi za zamudne obresti ob zamudi pri poravnavi obveznosti. Naslednja so valutna tveganja zaradi nestabilnosti deviznih tečajev, verjetnejša so predvsem pri poslovanju s politično nestabilnimi državami. V zadnjem času predstavlja valutno tveganje tudi poslovanje z ZDA, saj tečaj ameriškega dolarja pada zaradi krize na finančnem trgu. Tako je tudi na tem območju priporočljiva uporaba instrumentov. Instrumenti varovanja so lahko na primer bančna garancija, plačilo v naprej, vključitev valutne klavzule pa tudi uporaba izpeljanih finančnih instrumentov. Valutna tveganja spadajo v skupino tržnih tveganj, kamor spadajo tudi tveganja zaradi sprememb cen blaga in obrestnih mer.

Zakon šteje med operativna tveganja predvsem posledice:

- neustreznosti ali nepravilnega izvajanja notranjih postopkov;
- nepravilnosti ljudi znotraj družbe;
- neustreznosti ali nepravilnega delovanja sistemov, ki spadajo v notranje poslovno področje družbe;
- zunanjih dogodkov ali dejanj.

Tveganje predstavlja tudi prevelika odvisnost od ene stranke ali nekaj strank, saj je v tem primeru velik del prihodkov vezan na ta podjetja. Če nastopijo pri teh strankah likvidnostne težave, zaide v težave tudi podjetje, ki ima terjatve do njih. Še večji problem nastane, če ima podjetje pri teh osebah še finančne naložbe. Primer varovanja pred tveganji bi bilo lahko bolj razpršeno poslovanje in dobro poznavanje strank, s katerimi posluje podjetje.

2 PRAVNA PODLAGA INSOLVENČNIH POSTOPKOV

Pravna podlaga prisilne poravnave in stečaja je Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji (Uradni list RS, št. 67/1993, 8/1996, 25/1997, 39/1997, 1/1999, 52/1999, 101/2001, 42/2002, 58/2003, 10/2006) ter Zakon o finančnem poslovanju podjetij (Uradni list RS, št. 54/1999, 110/1999, 97/2000, 50/2002, 93/2002, 117/2006, 31/2007, 33/2007, 38/2007).

Na zadnji dan leta 2007 je bil v Uradnem listu Republike Slovenije objavljen Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju. Zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu, uporabljati pa se bo začel 1. oktobra 2008, razen nekaterih določb, ki se začnejo uporabljati z njegovo uveljavitvijo. ZFPPIPP bo nadomestil ZPPSL in ZFPPOd. Zaradi aktualnosti vseh treh zakonov bo ta del diplomskega dela temeljil na

določbah ZFPPIPP, naredila pa bom primerjavo vseh treh zakonov oziroma izpostavila bistvene razlike.

Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP, 2007) ureja finančno poslovanje pravnih oseb, postopke zaradi insolventnosti nad pravnimi in fizičnimi osebami ter postopke prisilnega prenehanja pravnih oseb, kot je zapisano v 1. členu. Postopka zaradi insolventnosti sta postopek prisilne poravnave in stečajni postopek. Med stečajne postopke spadajo: stečajni postopek nad pravno osebo, postopek osebnega stečaja in postopek stečaja zapuščine. Postopka prisilnega prenehanja sta izbris iz sodnega registra brez likvidacije in prisilna likvidacija.

Zakon je sestavljen iz desetih poglavij, ki so sestavljeni iz oddelkov in pododdelkov. Poglavja obsegajo naslednje določbe:

- 1. poglavje: splošne določbe;
- 2. poglavje: finančno poslovanje družb in drugih pravnih oseb;
- 3. poglavje: skupna pravila o postopkih zaradi insolventnosti;
- 4. poglavje: postopek prisilne poravnave;
- 5. poglavje: stečajni postopki;
- 6. poglavje: postopek prisilne likvidacije;
- 7. poglavje: izbris iz sodnega registra brez likvidacije;
- 8. poglavje: postopki zaradi insolventnosti z mednarodnim elementom;
- 9. poglavje: kazenske določbe ter
- 10. poglavje: prehodne in končne določbe.

3 PRISILNA PORAVNAVA

Podjetje, ki se znajde v velikih finančnih težavah in se sooči s plačilno nezmožnostjo, lahko kot izhod iz nastale situacije izbere postopek prisilne poravnave. Tako s finančnim prestrukturiranjem reši podjetje in vzpostavi normalen položaj, ki je obstajal pred pojavom težav. Podjetje tako po prisilni poravnavi postane zopet kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobno, upniki pa si s tem zagotovijo večji delež poplačila svojih terjatev, kot če bi šlo podjetje v stečaj. Prisilna poravnava je tako pravzaprav pogodbeno razmerje med dolžnikom in upniki, kjer se določita način in velikost poravnave obstoječih obveznosti ter terjatev.

3.1 POSTOPEK PRISILNE PORAVNAVE

Postopek prisilne poravnave se lahko vodi nad pravno osebo, ta je lahko organizirana kot družba ali zadruga ter nad podjetnikom, kakor je določeno v 135. členu ZFPPIPP (2007).

Dolžnik, ki je insolventen že dva meseca, mora podati predlog za prisilno poravnavo, če ni možno poravnati zapadlih obveznosti. Znesek obveznosti, ki jih ni sposoben poravnati, pri tem

predstavlja vsaj 20 odstotkov vseh njegovih obveznosti. Z vložitvijo predloga za začetek prisilne poravnave skuša dolžnik s finančnim prestrukturiranjem doseči kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobnost (ZFPPIPP, 2007, 14., 15. člen).

Postopek prisilne poravnave se uvede z vložitvijo predloga, ki ga vloži dolžnik ali osebno odgovoren družbenik dolžnika. Predlog mora obsegati identifikacijske podatke o dolžniku in zahtevek sodišču, naj začne postopek prisilne poravnave nad dolžnikom. Identifikacijski podatki vsebujejo firmo, sedež in poslovni naslov ter matično številko, pod katero je dolžnik vpisan v registru (ZFPPIPP, 2007, 139., 17. člen).

Za začetek postopka prisilne poravnave je vlogi treba priložiti dokumente, ki prikazujejo ekonomsko-finančno stanje dolžnika, torej bilanco stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz denarnih tokov in pojasnila k računovodskim izkazom. Bilanca stanja je sestavljena na zadnji dan zadnjega trimesečja pred začetkom postopka prisilne poravnave, izkaz poslovnega izida in izkaz denarnih tokov pa sta sestavljena za obdobje od začetka zadnjega poslovnega leta do presečnega dne, to je dne, za katerega je sestavljena tudi bilanca stanja. Predlogu je treba priložiti seznam upnikov z njihovimi identifikacijskimi podatki in podatki o višini dospelih in nedospelih terjatev. Dolžnik v prilogi k predlogu navede tudi višino povprečnih mesečnih stroškov rednega poslovanja, ki jih je imel v zadnjem poslovnem letu pred presečnim dnevom bilance stanja, ki jo dolžnik sestavlja kot prilogo k predlogu prisilne poravnave (ZFPPIPP, 2007, 141., 142. člen).

Poročilo o finančnem položaju mora revidirati revizor in nanj podati mnenje brez pridržkov. Revizorjevo mnenje je sestavni del predloga prisilne poravnave. Sestavni deli predloga za prisilno poravnavo so še načrt finančnega prestrukturiranja, poročilo pooblaščenega ocenjevalca vrednosti podjetja in dokazilo o plačilu takse za začetek postopka prisilne poravnave ter začetnega predujma.

Postopek prisilne poravnave vodi sodnik (sodnica) posameznik. Pristojno sodišče imenuje upravitelja prisilne poravnave, in sicer s sklepom o začetku postopka zaradi insolventnosti. Upravitelj je oseba, vpisana v seznam upraviteljev in izpolnjuje vse pogoje, določene v ZFPPIPP (2007).

Njegove naloge so:

- podati mora mnenje o rednem poročilu insolventnega dolžnika, in sicer v treh delovnih dneh po prejemu poročila (ZFPPIPP, 2007, 170. člen);
- podati mora mnenje o izrednem poročilu, in sicer na upniškem odboru, ki obravnava to poročilo (ZFPPIPP, 2007, 170. člen);
- nadzorovati mora poslovanje dolžnika (ZFPPIPP, 2007, 171. člen);
- dovoljuje ali prepoveduje izvajanje denarnih transakcij po potrditvi prisilne poravnave (ZFPPIPP, 2007, 158. člen);
- sestaviti mora poročilo o izidu glasovanja o sprejetju prisilne poravnave (ZFPPIPP, 2007, 206. člen);

- skliče prvo sejo upniškega odbora – od 10 do 15 dni po ustanovitvi upniškega odbora (ZFPPIPP, 2007, 94. člen);
- izreče, ali priznava terjatev ali jo prereka (ZFPPIPP, 2007, 61. člen);
- sestaviti mora redno poročilo o dolžnikovem poslovanju za vsako koledarsko trimesečje (ZFPPIPP, 2007, 99. člen);
- na zahtevo sodišča ali upniškega odbora mora sestaviti izredno poročilo (ZFPPIPP, 2007, 100. člen).

V postopku prisilne poravnave se oblikuje upniški odbor. V upniškem odboru je lahko vsak upnik, ki svoje terjatve pravočasno prijavi, vendar ZFPPIPP (2007) v 78. členu natančno določa, kdo ne more biti član upniškega odbora. Član upniškega odbora tako ne more biti oseba, ki je hkrati dolžnik insolventnega dolžnika, njegova obveznost pa presega odstotek vrednosti premoženja insolventnega dolžnika. Prav tako ne more biti član upniškega odbora oseba, ki je v zadnjih dveh letih pred postopkom opravljala funkcijo člana poslovodstva ali organa nadzora ali funkcijo prokurista insolventnega dolžnika. V upniškem odboru ne morejo biti zastopane povezane družbe, ločitveni in izločitveni upniki.

Upniški odbor ima liho število članov, in sicer med tri in enajst člani. Če ima insolventni dolžnik manj kot tri upnike, je število članov upniškega odbora manjše od tri. V upniškem odboru so zastopani upniki, ki predstavljajo najvišje zneske terjatev do dolžnika. Člani upniškega odbora so imenovani s strani sodišča s sklepom o začetku postopka prisilne poravnave. Vsak član upniškega odbora ima en glas, izmed članov pa na prvi seji upniškega odbora izvolijo predsednika (ZFPPIPP, 2007, 79., 80., 91. člen).

Namen upniškega odbora je zavarovanje upnikov in njihovih pravic, zato imajo člani pravico pregledati poslovanje in finančno stanje dolžnika ter imajo pravico dajati mnenja in soglasja. Na podlagi ugotovljenega upniki presodijo, ali je dolžnik res insolventen in ali bo prisilna poravnava dosegla svoj namen - to je kratkoročna in dolgoročna plačilna sposobnost, ugotovijo pa tudi, ali bodo upniki zaradi prisilne poravnave v boljšem položaju glede poplačila svojih terjatev kot v primeru stečajnega insolventnega dolžnika.

Zakon v 140. členu določa dve procesni oviri za prisilno poravnavo. Predloga tako ni dovoljeno podati pred potekom treh let, ko dolžnik poravnava obveznosti iz prejšnje prisilne poravnave, prav tako pa po začetku stečaja ni več dovoljeno začeti prisilne poravnave.

Ko sodišče pridobi vso zahtevano dokumentacijo in so izpolnjeni vsi pogoji za začetek postopka zaradi insolventnosti, izda sklep o začetku postopka prisilne poravnave. Sklep mora biti izdan v roku osmih dni po sprejetem predlogu o prisilni poravnavi in mora vsebovati identifikacijske podatke o insolventnem dolžniku, odločitev sodišča o začetku postopka ter znesek in rok za plačilo zahtevanega predujma. Dolžnik nato v skladu s sklepom v predpisanem roku (10-15 dni od prejema sklepa) položi predujem za stroške postopka. Sodišče z oklicem obvesti upnike o začetku prisilne poravnave. Oklic vsebuje podatke o pristojnem sodišču, identifikacijske podatke dolžnika, opravilno številko, pod katero se postopek vodi, identifikacijske podatke o upravitelju

prisilne poravnave, navedbo članov upniškega odbora in datum oklica. Oklic hkrati poziva upnike, naj prijavijo svoje terjatve v roku 30 dni od objave oklica, navaja pa tudi pravne posledice zamude roka za prijavo terjatev. Sklep in oklic o začetku prisilne poravnave morata biti objavljena hkrati (ZFPPIPP, 2007, 153., 154., 155. člen).

Postopek prisilne poravnave se ustavi, če dolžnik ne položi predujma ali če upniki ne potrdijo prisilne poravnave. Istočasno sodišče izda sklep o začetku stečajnega postopka (ZFPPIPP, 2007, 156., 208. člen).

Sodišče razpiše narok za prisilno poravnavo, kjer dolžnik predstavi svoje finančno stanje in načrt finančnega prestrukturiranja. Upniki nato z glasovanjem odločijo o začetku prisilne poravnave. Če za prisilno poravnavo glasujejo upniki, katerih terjatve znašajo več kot 60 odstotkov upnikov z glasovalno pravico, se postopek prisilne poravnave šteje kot sprejet. Glasovalna pravica posameznega upnika je odvisna od velikosti terjatve in od tveganja, ki ga prevzamejo pri možnosti za poplačilo. Če se na naroku ne doseže potrebna večina, je predlog za prisilno poravnavo zavrnjen in sodišče začne postopek stečaja (ZFPPIPP, 2007, 201., 205. člen).

Sodišče nato potrdi prisilno poravnavo in izda sklep. V sklepu so navedeni deleži terjatev, ki bodo poplačani, določeni so roki za njihovo poplačilo in obrestna mera za obračunavanje obresti od začetka prisilne poravnave do poteka plačilnega roka. Potrjena prisilna poravnava ima moč izvršilnega naslova. Dolžnik je torej dolžan poravnati obveznosti, kot so zapisane v načrtu finančnega prestrukturiranja (ZFPPIPP, 2007, 210. člen).

Upnik ima pravico v roku 6 mesecev po poteku roka za izvršitev plačila terjatev zahtevati razveljavitev prisilne poravnave, če je bila terjatev zaradi prisilne poravnave zmanjšana. Omenjena pravica velja, tudi če dolžnik lahko poravnava svoje obveznosti v celoti, pri tem pa se ne zmanjša njegova zmožnost rednega poravnavanja obveznosti. Ob razveljavitvi mora sodišče določiti rok za izpolnitev obveznosti. Rok ne sme biti daljši od enega leta. Če je bila prisilna poravnava sprejeta goljufivo, ima upnik pravico zahtevati razveljavitev v roku 2 let po pravnomočnosti sklepa o prisilni poravnavi (ZFPPIPP, 2007, 219., 220., 221. člen).

V sodni register in druge uradne evidence so vpisani (ZFPPIPP, 2007, 138. člen):

- sklep o začetku postopka;
- sklep o ustavitvi postopka in začetku stečajnega postopka ter
- sklep o zavrnitvi predloga prisilne poravnave.

3.1.1 UPNIKI IN TERJATVE

V 59. členu ZFPPIPP (2007) je določeno, da morajo upniki svoje terjatve prijaviti v roku enega meseca po objavi oklica o začetku postopka prisilne poravnave.

Prijava terjatev upnikov mora obsegati zahtevek za priznanje terjatve ter pravno podlago o obstoju terjatev in višini terjatev. Prijavi se znesek glavnice terjatve, če pa kot terjatev nastopajo tudi obresti, upnik prijavi celoten znesek obresti, obračunanih za obdobje od dospelosti terjatve do začetka prisilne poravnave (ZFPPIPP, 2007, 60. člen). Upniki prijavijo terjatve, ki so nastale do začetka postopka in terjatve, ki so nastale po začetku postopka - tiste, ki so nastale iz potrebe dolžnika, da med postopkom opravlja tekoče posle. Če ti upniki prijavijo svoje terjatve, z dolžnikom sklenejo, da se terjatve zamenjajo za delnice oziroma deleže dolžnikovega podjetja. Obstaja namreč tudi možnost, da upniki teh terjatev (nastalih zaradi nadaljevanja poslovanja) ne prijavijo, ker imajo pravico do popolnega poplačila. Nekaterih terjatev upniki ne prijavljajo oziroma prisilna poravnava na njih ne učinkuje. Take so na primer zavarovane terjatve (razen če je bila ločitvena pravica v zavarovanje terjatve pridobljena v zadnjih dveh mesecih pred začetkom postopka prisilne poravnave), prednostne terjatve, izločitvene pravice, pa tudi terjatve upnikov proti porokom, solidarnim dolžnikom in regresivnim delavcem. Če upniki svojih terjatev ne prijavijo, s tem izgubijo glasovalno pravico, terjatev pa še vedno obstaja (ZFPPIPP, 2007, 212., 213. člen).

V 151. členu ZFPPIPP (2007) je določeno, da lahko podjetje med postopkom prisilne poravnave opravlja samo redne posle v zvezi s svojo dejavnostjo in sme opravljati samo tista plačila, ki so povezana z rednimi posli. 34. člen ZFPPIPP (2007) kot stroške za tekoče poslovanje opredeljuje naslednje:

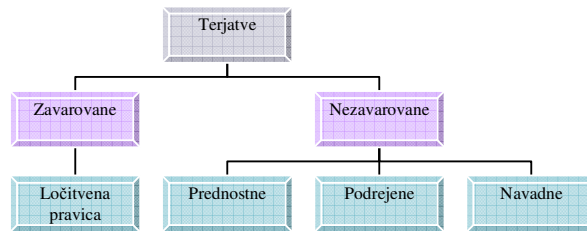
- izplačila plač delavcem do višine zajamčenih plač, vključno z davki in prispevki od izplačanih plač;
- poravnava tekočih stroškov poslovanja, kot so elektrika, voda in podobno;
- nabava in plačila dobav blaga in storitev, potrebnih za poslovanje;
- plačila davka na dodano vrednost in plačila trošarin.

Stroški, potrebni za redno poslovanje, so različni glede na dejavnost podjetja, zato je različna tudi upravičenost teh stroškov. Mesečni znesek, potreben za pokrivanje teh stroškov se običajno določi kot povprečje mesečnih stroškov, ki jih je imel insolventni dolžnik v zadnjem letu pred bilančnim presečnim dnem bilance stanja (bilančni presečni dan je zadnji dan zadnjega koledarskega trimesečja pred prisilno poravnavo). Pri opravljanju transakcij za stroške rednega poslovanja mora insolventni dolžnik dobiti soglasje upravitelja, saj sicer odlivi iz dolžnikovega transakcijskega računa niso dovoljeni (ZFPPIPP, 2007, 142., 158. člen).

151. člen ZFPPIPP (2007) med postopkom prisilne poravnave dolžniku izrecno prepoveduje:

- razpolaganje s svojim premoženjem (razen v obsegu, potrebnem za redne posle);
- najemanje posojil ali kreditov;
- dajanje poroštev ali avalov;
- opravljanje poslov, ki bi pomenili neenakopravno obravnavanje upnikov.

Slika 1: Vrste terjatev

Vir: ZFPPIPP, 2007, 19.-22. člen.

Upnike delimo na izločitvene in ločitvene. Izločitveni so tisti, ki imajo pravico do izločitve stvari, ki ne pripadajo dolžniku, ampak njim samim ali tretjim osebam. Ločitveni upniki so tisti upniki, ki so si pridobili pravico do posebnega poplačila iz dolžnikovega premoženja. Nedvomno imajo ti upniki boljše možnosti za poplačilo svojih terjatev, saj so terjatev zavarovali z zastavno pravico, pravico do poplačila ali pridržno pravico (ZFPPIPP, 2007, 19., 20., 22. člen). Ločitvene pravice pa nima tisti upnik, ki je ločitveno pravico pridobil v zadnjih dveh mesecih pred začetkom postopka (Revija Kapital, 2004).

Prednostne terjatve so tiste, ki niso zavarovane, njeni upniki pa imajo prednostni položaj pri poplačilu. Prednostne terjatve so (ZFPPIPP, 2007, 21. člen):

- plače in nadomestila plač za zadnje tri mesece pred začetkom postopka prisilne poravnave;
- odškodnine za poškodbe, povezane z delom pri dolžniku, poklicne bolezni;
- davki in prispevki, povezani s prejšnjima točkama.

Podrejene terjatve so tiste, ki se poplačajo po poplačilu prednostnih terjatev. Obstajajo tudi navadne terjatve, ki po naravi nimajo niti značaja prednostnih ne podrejene terjatev (ZFPPIPP, 2007, 21. člen).

Z začetkom postopka prisilne poravnave se spremenijo nekatere lastnosti terjatev. Nedospele terjatve tako postanejo dospele, nedenarne terjatve se spremenijo v denarne, pri čemer velja preračun po tržni vrednosti na dan začetka postopka. Terjatve iz naslova občasnih dajatev se spremenijo v enkratne denarne terjatve, terjatve v tuji valuti pa se preračunajo v domačo valuto po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan začetka postopka. Če ima podjetje, ki je v postopku prisilne poravnave, do nekega podjetja hkrati obveznosti in terjatve, se te med seboj pobotajo. Izvršbe, ki tečejo proti dolžniku, se z začetkom prisilne poravnave prekinejo (ZFPPIPP, 2007, 160.-164. člen).

Posebnost je pri vzajemno neizpolnjeni dvostranski pogodbi. To je pogodba, pri kateri sta obe stranki upnika in dolžnika hkrati. Vzajemno neizpolnjena dvostranska pogodba je tista dvostranska pogodba, ki je bila sklenjena pred začetkom postopka prisilne poravnave, nobeden od pogodbenih strank pa še ni v celoti izpolnil svoje obveznosti. Prisilna poravnava nima učinka na to pogodbo, razen če insolventni dolžnik poda odstopno izjavo. To mora podati v mesecu po

začetku postopka s privoljenjem sodišča. Posledica odstopne izjave je razdrtje pogodbe, morebitne delno izpolnjene obveznosti pa se medsebojno pobotajo (ZFPPIPP, 2007, 165.-167. člen).

Upravitelj se mora v roku meseca po preteku roka za prijavo terjatev izreči glede njih. Za vsako pravočasno prijavljeno terjatev se mora izreči, ali jo priznava ali prereka. Terjatev se tako šteje kot priznana, če jo prizna upravitelj in je ne prereka nihče od upnikov. Upniki imajo namreč pravico prerekati terjatev drugega upnika, rok pa je 15 dni po objavi osnovnega seznama preizkušenih terjatev. Tudi upravitelj lahko prereka terjatev, v tem primeru mora v seznamu napisati prerekani znesek terjatve in opisati dejstva, ki potrjujejo, da je terjatev prerekana. Sodišče nato odloči o prerekani terjatvi, ta je tako bodisi verjetno izkazana ali ni verjetno izkazana (ZFPPIPP, 2007, 61., 63., 64., 67., 69. člen). Seznam vsebuje naslednje podatke o terjativah (ZFPPIPP, 2007, 61. člen):

- zaporedno številko terjatve;
- identifikacijske podatke o upniku;
- znesek glavnice;
- znesek obresti;
- izjavo upravitelja, ali terjatev priznava ali jo prereka.

Osnovni seznam preizkušenih terjatev objavi sodišče v treh dneh po prejemu. Če upnik poda ugovor zoper osnovni seznam terjatev, je dolžnost upravitelja, da v predpisanem roku seznam dopolni. Sledi končna odločitev sodišča o preizkusu terjatev, kjer sodišče zunaj naroka odloči o ugovorih zoper sezname terjatev ter dokončno določi, katere terjatve so priznane in katere prerekane. Sodišče o ugotovitvah s sklepom obvesti upravitelja, ki na tej podlagi oblikuje končni seznam preizkušenih terjatev (ZFPPIPP, 2007, 69., 70. člen).

Upniki odločajo tudi o sprejetju prisilne poravnave, in sicer z glasovanjem. Upniki nimajo pravice glasovanja v zvezi s prednostnimi in zavarovanimi terjativami. Vsak upnik ima določen delež glasovalnih pravic, ki se določi kot zmnožek zneska vsake priznane ali verjetno izkazane terjatve ter količnika za glasovanje.

Količnik znaša (ZFPPIPP, 2007, 201. člen):

- pri spremembi osnovnega kapitala zaradi finančnega prestrukturiranja: v primeru zavarovane terjatve 3, v primeru navadne terjatve 2 in v primeru podrejene terjatve 0,25;
- pri navadni terjatvi 1;
- pri podrejeni terjatvi 0,5.

Delež glasovalnih pravic se izračuna kot vsota ponderiranih zneskov vseh priznanih in verjetno izkazanih terjatev. Prisilna poravnava je sprejeta, če zanjo glasuje 60 odstotkov upnikov, z upoštevanjem moči posameznega upnika.

3.1.2 DELAVCI IN NJIHOVE PRAVICE

Delavci imajo v postopku prisilne poravnave delno prednostni položaj. V celoti se poplačajo plače in nadomestila plač za zadnje tri mesece pred začetkom postopka prisilne poravnave, odškodnine za poškodbe pri delu in poklicne bolezni, izplačajo se tudi nadomestila plač za neizrabljen letni dopust za tekoče leto ter neizplačane odpravnine do višine, določene za presežne delavce. Novi zakon ZFPPIPP (2007) ne ureja področja o pravicah in položaju delavcev v postopku prisilne poravnave.

3.2 NAČRT FINANČNEGA PRESTRUKTURIRANJA

Insolventni dolжник mora sodišču hkrati s predlogom prisilne poravnave predložiti načrt finančnega prestrukturiranja. Načrt mora biti skrbno izdelan, saj mora biti zasnovan tako, da upniki v njem vidijo možnost poplačila svojih terjatev. V nasprotnem primeru lahko upniki izrazijo nestrinjanje s prisilno poravnavo in je ne izglasujejo.

Načrt mora vsebovati opis dejstev in okoliščin, ki dokazujejo dolžnikovo insolventnost, predlog prisilne poravnave in oceno deleža plačila nezavarovanih terjatev upnikov ter rokov plačil, če bi bil nad dolžnikom začet stečajni postopek. Dolжник mora opisati tudi druge ukrepe, ki jih bo sprejel za doseg svojega cilja, za vsakega od njih pa tudi časovni načrt izvedbe, oceno stroškov izvedbe in oceno učinkov izvedbe. Dolжник v načrtu napiše tudi dejstva in okoliščine, iz katerih izhaja, da bo zmožen poravnati svoje obveznosti v skladu s potrjeno prisilno poravnavo (ZFPPIPP, 2007, 145. člen).

Načrt mora pregledati pooblaščen ocenjevalec vrednosti podjetja. Pripraviti mora poročilo, v katerem med drugim poda svoje mnenje o tem, ali je dolжник insolventen, ali bo zmožen postati plačilno sposobnost ter položaj upnikov v prisilni poravnavi, predvsem ali bo položaj za upnike ugodnejši kot ob stečaju. Mnenje pooblaščenega ocenjevalca vrednosti podjetja je lahko pritrdilno ali odklonilno (ZFPPIPP, 2007, 146. člen).

Sprememba načrta finančnega prestrukturiranja po začetku postopka prisilne poravnave je mogoča, le če imajo upniki v novem načrtu boljši položaj. Dolжник lahko predlaga višji znesek poravnave, višje obresti ali krajše roke za poplačilo terjatev. Če je kot predlog za finančno prestrukturiranje navedena sprememba osnovnega kapitala, je nov načrt možen le, če upnikom zagotovi višje število delnic ali nominalni osnovni vložek. Tudi spremembo načrta finančnega prestrukturiranja mora pregledati pooblaščen ocenjevalec vrednosti podjetja in napisati poročilo (ZFPPIPP, 2007, 180., 181. člen).

Sprememba načrta finančnega prestrukturiranja mora biti vložena v štirih mesecih od začetka postopka prisilne poravnave in mora biti potrjena s strani sodišča (ZFPPIPP, 2007, 182. člen).

4 RAČUNOVODENJE V POSTOPKU PRISILNE PORAVNAVE

Podjetje mora predlogu za začetek postopka prisilne poravnave priložiti tudi poročilo o svojem ekonomsko-finančnem stanju, zadnjo bilanco stanja, izkaz poslovnega izida in izkaz denarnih tokov. Vse omenjene listine pripravi računovodska služba. Funkcija računovodstva je tudi ob postopku prisilne poravnave izjemnega pomena. Računovodske listine morajo biti razumljive, ustrezne, zanesljive in medsebojno primerljive. Računovodenje mora upoštevati vsa računovodska načela, in sicer načelo časovne neomejenosti poslovanja, načelo dosledne stanovitnosti, načelo upoštevanja nastanka poslovnega dogodka, načelo previdnosti, načelo prednosti vsebine pred obliko in načelo pomembnosti.

4.1 RAČUNOVODENJE PRED POSTOPKOM PRISILNE PORAVNAVE

Predlogu za začetek postopka prisilne poravnave je treba priložiti poročilo o finančnem položaju in poslovanju dolžnika, to pa vsebuje:

- bilanco stanja na zadnji dan zadnjega trimesečja pred uvedbo postopka prisilne poravnave;
- izkaz poslovnega izida in denarnih tokov za zadnje poslovno leto in za tekoče leto do datuma bilance stanja na zadnji dan minulega trimesečja;
- pojasnila k računovodskim izkazom.

Poročilo mora pregledati revizor.

Obračunska bilanca stanja prikazuje višino in strukturo sredstev ter obveznosti do virov sredstev na določen dan, za namene prisilne poravnave, torej na zadnji dan zadnjega trimesečja pred vložitvijo načrta finančnega prestrukturiranja. Bilanca stanja prikazuje finančni položaj podjetja. Iz nje je moč razbrati, ali je podjetje prezadolženo. V tem primeru so obveznosti v bilanci stanja večje od premoženja podjetja. Prikazuje razmerje med obveznostmi in kapitalom, znotraj obveznosti pa razmerje med kratkoročnimi in dolgoročnimi viri financiranja (Mayr, 2000, str. 8).

Izkaz poslovnega izida prikazuje prihodke in odhodke podjetja v določenem obdobju (Mayr, 2000, str. 71). Priloga načrtu prestrukturiranja vsebuje izkaz poslovnega izida za zadnje poslovno leto in za tekoče leto do datuma bilance stanja, omenjene v prejšnjem odstavku. Izkaz poslovnega izida prikazuje uspešnost poslovanja v obdobju. Prikaže nam, ali je podjetje v obdobju poslovalo z izgubo ali dobičkom.

Izkaz denarnih tokov prikazuje gibanje denarnih tokov v določenem obdobju, ki se za potrebe prisilne poravnave sklada z izkazom poslovnega izida. Namenjen je dolgoročni analizi finančnega poslovanja podjetja, s katero ugotovimo vzroke sprememb sredstev v določenem obdobju, glavne pritoke sredstev in za katere namene so bili pritoki porabljeni. Na podlagi izkaza denarnih tokov ugotovimo, ali je podjetje v obdobju investiralo, definciralo, dezinvestiralo ali financiralo.

Vse zgoraj omenjene izkaze skrbno pripravi računovodska služba. Z obračuni prikaže dejansko stanje podjetja pred začetkom postopka prisilne poravnave. Upniški odbor mora zato verjeti računovodskim listinam, da se je podjetje v prihodnosti zmožno prestrukturirati in spet normalno poslovati.

4.2 RAČUNOVODENJE MED POSTOPKOM PRISILNE PORAVNAVE

Podjetje med postopkom prisilne poravnave še naprej upošteva temeljne računovodske usmeritve, akte in predpise. Poslovni dogodki se evidentirajo tako, kot če v podjetju postopek prisilne poravnave ne bi bil uveden. Pomembno je, da se spremlja postopek izvrševanja načrta finančnega prestrukturiranja, da se skladno z njim odpisujejo terjatve in da se pravilno evidentira morebitna sprememba osnovnega kapitala družbe.

Insolventni dolžnik mora sestavljati redna mesečna poročila, ki vključujejo mesečno bilanco stanja, izkaz poslovnega izida in izkaz denarnih tokov. Ne glede na to mora upravitelj podati svoje mnenje na mesečna poročila podjetja (ZFPPIPP, 2007, 168., 170. člen). Upravitelj postopka mora pripravljati redna poročila za vsako koledarsko trimesečje, ki pojasnjujejo potek postopka.

Tudi po končanem postopku prisilne poravnave podjetje vodi računovodstvo nespremenjeno, pomembno pa je, da veliko pozornost nameni preprečevanju možnosti ponovitve težav iz preteklosti.

4.3 TERJATVE IN OBVEZNOSTI

Slovenski računovodski standardi terjatve opredeljujejo na premoženjskopравnih in drugih razmerjih zasnovane pravice, zahtevati od določene osebe plačilo dolga, dobavo kakih stvari ali opravitev kake storitve. Terjatve do kupcev so terjatve v zvezi s prodanimi proizvodi, trgovskim blagom in opravljenimi storitvami pa tudi v zvezi s prodanimi drugimi sredstvi.

Pri računovodenju v postopku prisilne poravnave se upošteva načrt finančnega prestrukturiranja, po katerem se plačujejo obveznosti v rokih, ki so potrjeni s prisilno poravnavo. Ob plačilu zapadle obveznosti se te zapirajo kot v primeru, če postopka prisilne poravnave ne bi bilo. Skladno z načrtom finančnega prestrukturiranja podjetje odpiše tisti del obveznosti, ki jih ne bo poravnalo. Govorimo o prevrednotenju obveznosti pri dolžniku oziroma terjatev pri upniku, kar posledično pomeni spremembo knjigovodske vrednosti obveznosti ali terjatve. Sprememba knjigovodske vrednosti se ponavadi zgodi zaradi oslabitve terjatev ali zaradi odprave oslabitve. Povečanje terjatve se v poslovnih knjigah evidentira kot prevrednotovalni poslovni prihodek, zmanjšanje pa kot prevrednotovalni poslovni odhodek. Prevrednotovalni poslovni prihodki se evidentirajo na kontu 769, prevrednotovalni poslovni odhodki obratnih sredstev pa na kontu 721. Knjigovodsko vrednost terjatve je treba ustrezno spremeniti na kontu popravka vrednosti terjatve

- konto 129. Na tem mestu naj omenim, da tovrstne terjatve delimo v dvomljive in sporne. Dvomljive so tiste, za katere se domneva, da ne bodo poravnane oziroma da ne bodo poravnane v celoti. Sporne terjatve pa so tiste, zaradi katerih se je začel sodni postopek med upnikom in dolžnikom.

4.3.1 DOLŽNIK

Kot rečeno, podjetje, ki je v postopku prisilne poravnave, skladno z načrtom finančnega prestrukturiranja poravnava svoje obveznosti do upnikov v predpisanih rokih in v predpisanih zneskih. Če je v načrtu določeno, da se del obveznosti odpiše, se odpisi izkažejo kot prevrednotovalni poslovni prihodki.

ZFPPIPP (2007) v svojem 41. členu določa, da mora podjetje iz prevrednotovalnih poslovnih prihodkov pokriti izgubo iz minulih let. Če so prihodki iz naslova odpisa obveznosti večji od izgube iz minulih let ali izgube sploh ni bilo, mora podjetje za razliko oblikovati kapitalske rezerve. Če podjetje oblikuje dodatne rezerve, se te ne všttevajo v davčno osnovo za obračun davka od dohodka pravnih oseb. Podjetje pa v tem primeru izgubi pravico poznejšega zmanjšanja davčne osnove za preneseno izgubo v enakem znesku, kot so bile oblikovane rezerve iz naslova zmanjšanja obveznosti. V davčno osnovo se všteta tisti del odpisanih obveznosti, ki služi za pokrivanje izgub iz minulih let. Če ima podjetje prenesene izgube iz minulih let, lahko z njo zmanjšajo pozitivno davčno osnovo v letu prisilne poravnave.

4.3.2 UPNIKI

Vsak upnik pričakuje plačilo za dobavo blaga ali opravljeno storitev. Da bi se izognil neplačilu svojih terjatev, se lahko upnik zavaruje na več načinov, na primer s predplačilom ali instrumenti zavarovanja, kot so bančne garancije in podobno. Tudi Pizzey (1994, str. 116) poudarja pomen prodaje le tistim strankam, za katere lahko podjetje z veliko verjetnostjo pričakuje tudi plačilo, saj mora pri npr. 25-odstotni marži na stroške ob neplačilu prodati štiri krat toliko blaga, da je vrednostno na ničli.

S predlogom načrta finančnega prestrukturiranja se lahko upnik z glasovanjem s prisilno poravnavo strinja ali ne. Pogoji za sprejetje prisilne poravnave so določeni s privolitvijo 60 odstotkov upnikov, ki imajo glasovalno pravico. Ko je prisilna poravnava sprejeta, ima moč izvršilnega naslova tudi za upnika, ki se strinja, da bo dobil terjatev poplačano pozneje, del pa bo odpisan.

Odpis vrednosti terjatve predstavlja zmanjšanje knjigovodske vrednosti, kar povečuje prevrednotovalne poslovne odhodke. Prevrednotenje terjatev se lahko izvede med poslovnim letom ali na koncu. Kot že omenjeno, je prevrednotenje terjatev najpogosteje posledica njene oslabitve ali odprave njene oslabitve (SRS 5, 2007, str. 70).

4.3.3 OBVEZNOSTI DO DRŽAVE

Obveznosti do države so obveznosti iz naslova davka na dodano vrednost, davka od dohodka pravnih oseb, dajatve, povezane s plačo, pogodbo o delu, avtorskim honorarjem in obveznosti iz naslova prispevkov za socialno varnost.

Država ima v odnosu do podjetja, ki je v postopku prisilne poravnave, enak položaj kot drugi upniki. Sklepi iz prisilne poravnave veljajo tudi za državo in njene ustanove ne glede na to, ali so svoje terjatve prijavili. Podjetje mora na dan začetka prisilne poravnave ugotoviti stanje obveznosti do države iz naslova neplačanih davkov in prispevkov. Te obveznosti se evidentirajo v skupini 25 (kratkoročne obveznosti do zaposlencev) in 26 (obveznosti do državnih in drugih ustanov). Vse obveznosti se ugotovijo na isti dan. Ugotoviti je treba, koliko je zapadlih obveznosti iz naslova davka na izplačane plače, davka na plačilne liste, obveznosti iz naslova dohodnine pri podjemnih pogodbah in avtorskih honorarjih ter koliko je neplačanih prispevkov.

Ugotovi se tudi obveznost iz naslova davka na dodano vrednost. Obveznost za plačilo davka na dodano vrednost se ugotovi kot razlika med vstopnim in obračunanim davkom na dodano vrednost. Upošteva se torej davek v prejetih računih in davek v izdanih računih. Če je vstopni davek na dodano vrednost višji od obračunanega, ima podjetje terjatev do države iz naslova davka na dodano vrednost. Če je obračunani davek višji od vstopnega, ima podjetje obveznost za plačilo davka na dodano vrednost. Podjetje, ki je davčni zavezanec, obračunava davek na dodano vrednost vsak mesec (če je mesečni zavezanec) ali vsake tri mesece (če je trimesečni zavezanec). V postopku prisilne poravnave se torej ugotovi stanje obveznosti iz naslova davka na dodano vrednost na dan začetka prisilne poravnave, v nadaljevanju poslovanja pa skladno s predpisi, ki veljajo za omenjeno podjetje. Če je mesečni zavezanec za davek na dodano vrednost, ga obračunava vsak mesec kljub postopku prisilne poravnave. Rok za predložitev obračuna davka na dodano vrednost je zadnji dan v mesecu za minuli mesec.

Obveznost iz davka od dohodka pravnih oseb se izračuna na podlagi računovodskih izkazov, obveznost iz tega naslova pa podjetje poravnava mesečno. Podjetje v tekočem poslovnem letu plačuje davek od dohodka za dosežen rezultat v prejšnjem poslovnem letu.

4.3.4 SPREMEMBA OSNOVNEGA KAPITALA

Načrt finančnega prestrukturiranja lahko vključuje tudi spremembo osnovnega kapitala. Zmanjšanje tega je lahko samo do zakonsko predpisanega zneska kapitala, torej do 7.500 evrov. Spremembo osnovnega kapitala ureja pododdelek 4.4.4 ZFPPIPP (2007).

Zmanjšanje zneska osnovnega kapitala ne prinaša sprememb razmerij med obstoječimi družbeniki. Upniki lahko sklenejo s podjetjem pogodbo o preoblikovanju svojih terjatev v lastniške deleže. V tem primeru se razmerja med družbeniki spremenijo. V nadaljevanju navajam dve različni situaciji spremembe osnovnega kapitala.

1. Družbeniki lahko sklenejo, da se osnovni kapital podjetja ne zmanjša za namene pokrivanja izgube, sprejmejo le sklep, da se osnovni kapital podjetja poveča s stvarnim vložkom ločitvenega upnika, ki se je odpovedal prednostnemu poplačilu terjatve. Upnik torej svoje terjatve preoblikuje v deleže podjetja.

V tem primeru se terjatev omenjenega upnika prenese med kapital podjetja, ki se tako poveča. Nepokrita izguba ostane nespremenjena, spremenijo pa se razmerja med družbeniki - prvotnim družbenikom se delež v kapitalu v družbi odstotkovno zmanjša. Nepokrito izgubo bo morale podjetje pokriti iz odpisanih obveznosti, oblikovati mora rezerve (več o tem sem že napisala v razdelku o dolžniku).

Primer, ko se izguba pokriva po preoblikovanju terjatev v deleže, je redek. Razlog je v tem, da je malo verjetno, da bi na tako preoblikovanje upnik pristal, saj bi tudi sam moral prevzeti odgovornost za pokrivanje izgube.

2. Pogostejši je primer hkratnega zmanjšanja osnovnega kapitala za pokrivanje izgube in povečanja osnovnega kapitala s stvarnim vložkom upnika.

V tem primeru se najprej zmanjša osnovni kapital podjetja za znesek izgube, razmerja med obstoječimi družbeniki pa ostanejo nespremenjena. Spremenijo se, ko vstopi nov družbenik, to je upnik, ki je svojo terjatev preoblikoval v delež v podjetju. Osnovni kapital podjetja se poveča, zmanjšajo pa se odstotkovni deleži prvotnih družbenikov na račun novega družbenika.

4.3.5 USTAVLJENO POSLOVANJE (MSRP 5)

Podjetje lahko kot možen ukrep za izboljšanje rezultatov poslovanja in povrnitev plačilne sposobnosti izbere tudi prodajo dela premoženja, o čemer govori mednarodni standard računovodskega poročanja 5 (v nadaljevanju MSRP 5). Ta obravnava nekratkoročna sredstva za prodajo in ustavljeno poslovanje.

Nekratkoročna sredstva so tista, katerih vrednosti bodo poravnane s prodajo in ne z nadaljnjo uporabo. Poravnava bo izvršena prej kot v 12 mesecih od bilance stanja. Izjemoma je lahko poravnava izvršena pozneje kot v 12 mesecih, in sicer kot posledica spleta okoliščin, na katere podjetje ni moglo vplivati. Pogoj za dopustnost poznejše poravnave je tudi, da še vedno obstaja namen za prodajo sredstev (*E-learning*, 2008).

Podatki o ustavljenem poslovanju in nekratkoročnih sredstvih, namenjenih za prodajo morajo obsegati (Shim & Siegel, 1989, str. 230):

- identifikacijo sredstva za prodajo oziroma ustavljenega poslovanja;
- datum odtujitve sredstva (angl. *disposal date*) in
- opis okoliščin ter način odtujitve sredstva za prodajo oziroma ustavljenega poslovanja.

Ustavljeno poslovanje standard definira kot sestavni del sredstev oziroma dolga podjetja, ki je namenjen prodaji ali odtujitvi - ta predstavlja samostojen program področja ali območja poslovanja podjetja, prodaja ali odtujitev pa je načrtovana. Ustavljeno poslovanje je tudi odvisno podjetje, ki je pridobljeno izključno z namenom vnovične prodaje (MSRP 5, 2004, 6., 32. člen).

Standard določa da mora podjetje, ki namerava nekratkoročno sredstvo prodati, ločeno predstaviti omenjena sredstva v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida (MSRP 5, 2004, 1. člen).

V izkazu poslovnega izida morajo biti razvidni prihodki, odhodki in poslovni izid ustavljenega poslovanja, dobiček ali izguba ob merjenju ali ob odtujitvi sredstev ter davek na dobiček. Omenjene kategorije morajo biti prikazane ločeno v izkazih ali pojasnilih (MSRP 5, 2004, 33. člen).

Prodaja nekratkoročnega sredstva mora biti načrtovana, dosežena cena pa naj bi bila primerljiva s trenutno tržno ceno omenjenega sredstva. Podjetje mora nekratkoročno sredstvo, ki ga namerava prodati, v poslovnih knjigah meriti po knjigovodski ali po pošteni vrednosti, ki jo zmanjša za stroške prodajanja. Sredstvo se beleži po tisti vrednosti, ki je nižja. Če je omenjeno sredstvo pridobljeno kot del poslovne združitve, se vrednoti po pošteni vrednosti, zmanjšani za stroške prodajanja (MSRP 5, 2004, 8., 15., 16. člen).

Podjetje nekratkoročnega sredstva za prodajo ne amortizira. Če spozna, da se sredstvo ne bo prodalo, ga podjetje ne sme več voditi kot nekratkoročno sredstvo za prodajo (MSRP 5, 2004, 25., 26. člen).

Dyckman, Dukec & Dovic (1998, str. 124-130) v zvezi z ustavljenim poslovanjem predstavljajo njegovo vrednotenje in predstavljanje glede na datum odločitve o prodaji, datum dejanske prodaje in datum konca poslovnega leta. Prvi predstavljeni primer je, ko sta datum odločitve o prodaji (angl. *measurment date*) in datum prodaje identična. V tem primeru je treba v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida ločeno predstaviti prihodke, odhodke in poslovni izid ustavljenega poslovanja od datuma prodaje do konca poslovnega leta. Drugi primer je, ko datuma odločitve o prodaji in datum prodaje nista ista, vendar oba dogodka spadata v isto poslovno leto. Ob datumu odločitve o prodaji je treba tako narediti predpostavko o dobičku ali izgubi ustavljenega poslovanja, ob dejanski prodaji pa mora podjetje ustavljenega poslovanje predstaviti na že omenjen način. Tretji primer, ki ga navajajo Dyckman et al., je, ko se odločitev o prodaji in dejanska prodaja izvršita v različnih poslovnih letih. V tem primeru je treba predstaviti dobiček ali izgubo za obdobje od odločitve o prodaji do konca poslovnega leta ter preostali poslovni izid od začetka naslednjega poslovnega leta do datuma prodaje. V tem primeru je torej treba za ustavljenega poslovanje narediti presek na datum, za katerega se sestavljajo izkazi.

5 STEČAJ

Poslovodstvo podjetja s plačilnimi težavami lahko kot rešitev iz nastale situacije namesto postopka prisilne poravnave poda predlog za začetek stečajnega postopka. Ivanjko (1993, str. 241) pravi, da sta temeljni vprašanji, ki sta ključni pri izbiri najprimernejše metode, ali se sanacija podjetja v krizi splača in kakšna je možnost za uspešnost izbrane metode sanacije podjetja. Poslovodstvo mora odločitev v vsakem primeru sprejeti hitro, a preudarno.

5.1 STEČAJNI POSTOPEK

Stečaj lahko predlagajo po 231. členu ZFPPIPP (2007) dolžnik, osebno odgovorni družbenik dolžnika ali upniki, ko ugotovijo, da je dolžnik dalj časa prezadolžen. ZFPPIPP (2007) predpisuje, da je treba ukrepati, če je podjetje nesposobno poravnati svoje zapadle obveznosti, v dveh mesecih od nastanka prezadolženosti. To pomeni, da so dolžnikove obveznosti večje od njegovih sredstev. Stečajni postopek lahko predlaga tudi Javni jamstveni in preživninski sklad Republike Slovenije, če izkaže zamudo pri poplačilu terjatev delavcev do dolžnika.

Podjetje ima torej možnost, da skuša svoje podjetje rešiti s prisilno poravnavo ali sproži stečajni postopek. Odločitev je posledica več dejavnikov in dejstev, med katerimi je najbolj odločujoča stopnja prezadolženosti. Če torej vodstvo podjetja meni, da z ukrepi ne bi odpravili insolventnosti in ne bi izboljšali poslovanja, kot rešitev izberejo stečajni postopek.

Stečajni postopek se uvede s pisno vložitvijo predloga. Predlog mora vsebovati identifikacijske podatke o dolžniku in zahtevek sodišču, da zoper dolžnika začne stečajni postopek. Če stečaj predlaga upnik, mora predlogu dodati opis dejstev in okoliščin, ki pojasnjujejo razlog za stečaj, dokazati mora torej obstoj njegove terjatve in dokazati, da dolžnik nima denarnih sredstev za poravnavo obveznosti oziroma da zamuja s plačilom dva meseca. Dolžnik lahko zahteva dvomesečno odložitev odločanja o začetku stečaja, ki ga predlaga upnik, v tem času pa mora vložiti predlog za prisilno poravnavo, dokazati, da je izvedel povečanje osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki, ali da ni več insolventen (ZFPPIPP, 2007, 232., 236., 237., 238. člen).

Če stečaj predlaga dolžnik, mora poleg razloga navesti tudi premoženje, ki bo sestavljalo stečajno maso, saj mora biti ta vsaj tako velika, da pokrije stroške postopka, sicer sodišče postopek konča brez razdelitve stečajne mase (ZFPPIPP, 2007, 378. člen).

Predlagatelj mora hkrati z vložitvijo predloga dati predujem, ki ga določi sodnik posameznik, namenjen pa je kritju začetnih stroškov postopka stečaja (ZFPPIPP, 2007, 233. člen).

Predlog se lahko umakne do oklica o začetku stečajnega postopka. Če se v tej fazi ugotovi, da je dolžnik medtem postal solventen, stečajni senat zavrne predlog za začetek postopka (ZFPPIPP, 2007, 232. člen).

5.1.1 ORGANI STEČAJNEGA POSTOPKA

Organi stečajnega postopka so sodnik (sodnica) posameznik, stečajni upravitelj in upniški odbor. Sodišče oziroma sodnik posameznik ima naslednje naloge (ZFPPIPP, 2007):

- odloča o začetku stečajnega postopka;
- imenuje člane upniškega odbora;
- odloča o ugovorih stečajnega upravitelja in upnikov;
- določa nujne posle, ki se dokončajo med stečajnim postopkom;
- potrjuje predračun stroškov stečajnega postopka in določa nagrado za delo stečajnega upravitelja;
- postavlja in odstavlja stečajnega upravitelja;
- nadzoruje delo stečajnega upravitelja;
- daje navodila upravitelju;
- potrjuje osnutek in izda sklep o razdelitvi stečajne mase;
- izda sklep o koncu stečajnega postopka;
- opravlja druge naloge, določene s tem zakonom.

Stečajni upravitelj mora imeti ustrezno strokovno izobrazbo (najmanj VII. stopnja pravne, ekonomske ali druge ustrezne smeri), opravljen mora imeti strokovni izpit in veljavno dovoljenje za opravljanje funkcije stečajnega upravitelja. Imeti mora tri leta delovnih izkušenj s področja, kjer je zahtevana omenjena strokovna izobrazba, in sklenjeno zavarovanje za odškodninsko odgovornost. Njegova naloga je, da med postopkom vodi posle dolžnika in ga zastopa. Ta naloga se nanaša samo na tisti del premoženja, ki sestavlja stečajno maso (ZFPPIPP, 2007, 97., 108. člen).

Naloge stečajnega upravitelja po ZFPPIPP (2007) so (290., 291., 294., 363., 375. člen):

- ažurirati mora knjigovodsko evidenco do dneva začetka postopka;
- v štirih mesecih po začetku postopka mora pripraviti otvoritveno poročilo, ki obsega opis stečajne mase, načrt poteka stečajnega postopka ter predračun stroškov in terminski načrt;
- sestaviti mora komisijo za inventuro;
- v štirih mesecih po začetku postopka mora sestaviti začetno stečajno bilanco;
- voditi mora poslovne knjige in sestavljati računovodske izkaze v skladu z računovodskimi standardi, ki so namenjeni podjetjem v stečaju;
- skrbeti mora kot dober gospodar za vodenje poslov stečajnega dolžnika;
- skrbeti mora za izterjavo terjatev dolžnika;
- unovčiti mora stvari dolžnika, ki spadajo v stečajno maso;
- v soglasju s sodnikom mora sestaviti osnutek glavne razdelitve in osnutek zaključne stečajne bilance;
- sestaviti mora osnutek poznejše razdelitve;
- skrbeti mora, da stečajni postopek poteka hitro in brez neutemeljenega zavlačevanja.

Stečajni upravitelj je odgovoren za škodo, ki jo povzroči namenoma ali iz malomarnosti. Njegova dolžnost je, da pisno poroča o poteku stečajnega postopka in o stanju stečajne mase za vsako koledarsko trimesečje ali pogosteje, če to zahteva sodišče ali upniški odbor. Redno poročilo mora stečajni upravitelj predložiti sodišču v roku 45 dni po koncu obdobja, na katerega se poročilo nanaša. Stečajni upravitelj ima pravico do povračila nujnih stroškov in do nagrade za delo. O povračilu nujnih stroškov lahko odloča sodišče med postopkom, o nagradi pa po končanem postopku.

Upniški odbor je ustanovljen, če tako zahtevajo upniki. Ustanovljen je s strani sodnika, razen če je stečajna masa neznatna ali če bi ustanovitev upniškega odbora povzročila znatno povečanje stroškov postopka. Število članov upniškega odbora mora biti liho, in sicer med tri in enajst člani. Število članov je lahko manjše od tri, če je vseh upnikov manj kot tri. Sodišče o številu članov odloča na podlagi števila vseh upnikov in na podlagi velikosti terjatev. Sodišče s sklepom odloči o izvolitvi članov upniškega odbora. Upniški odbor se sestaja na sejah.

Naloge in pravice upniškega odbora:

- obravnava poročila stečajnega upravitelja o poteku stečajnega postopka in o stanju stečajne mase;
- ima pravico pregledati poslovne knjige in celotno dokumentacijo, ki jo je prevzel stečajni upravitelj;
- ima pravico ugovarjati zoper delo stečajnega upravitelja in sodnika;
- predlaga odstavitev stečajnega upravitelja in imenovanje novega;
- daje mnenje sodniku o unovčevanju dolžnikovega premoženja;
- daje mnenje sodniku v zvezi z nadaljevanjem začelih poslov in sklepanjem novih poslov;
- daje sodniku mnenje o priznanju opravičenih primanjkljajev, ugotovljenih pri inventuri;
- opravlja druga dela, ki jih določa ta zakon.

Upniški odbor mora upnike na njihovo zahtevo obveščati o poteku postopka stečaja in stanju stečajne mase.

5.1.2 ZAČETEK STEČAJNEGA POSTOPKA

Po utemeljenem razlogu za uvedbo stečajnega postopka sodnik razpiše narok za obravnavo. Najpozneje v treh dneh po naroku mora sodišče izdati sklep o začetku stečajnega postopka ali zavrnitvi stečajnega postopka. Sklep je izdan brez naroka, če je predlagatelj stečaja dolžnik ali če je predlagatelj upnik, pa se dolžnik s predlogom upnika strinja oziroma nanj ne odgovori v predpisanem roku (ZFPPIPP, 2007, 239. člen).

Če sodišče ugotovi, da premoženje, ki bi prišlo v stečajno maso, ne zadošča niti za stroške postopka ali je neznatne vrednosti, izda sklep o začetku stečajnega postopka in ga takoj konča. Če to spozna med samim postopkom, izda sklep, s katerim konča stečajni postopek. Sklep se vroči upnikom in dolžniku (ZFPPIP, 2007, 237. člen).

Oklic o začetku postopka je objavljen na spletnih straneh Sodnega registra in vsebuje (ZFPPIPP, 2007, 243. člen):

- podatke o pristojnem sodišču;
- izvleček iz sklepa o začetku stečajnega postopka;
- identifikacijske podatke o dolžniku;
- identifikacijske podatke o stečajnem upravitelju;
- poziv upnikom, naj z vlogo v dveh izvodih prijavijo svoje terjatve, ločitvene in izločitvene pravice sodišču v treh mesecih po objavi oklica;
- dan objave oklica.

Z dnem začetka stečajnega postopka sledi (ZFPPIPP, 2007, pododdelek 5.3.1):

- nastanejo pravne posledice stečajnega postopka;
- oblikuje se stečajna masa. V stečajno maso gre vse premoženje ob začetku postopka, premoženje, pridobljeno do zaključka postopka, in premoženje osebno odgovornega družbenika (v primeru stečaja nad osebno družbo);
- prenehajo pooblastila posloводства, zastopnikov, prokuristov ter drugih pooblaščenecv in se prenesejo na stečajnega upravitelja;
- prenehajo delovna razmerja dolžnikovih delavcev;
- prenehajo pravice do takrat pooblaščenih oseb v zvezi z opravljanjem denarnih transakcij;
- pri nazivu firme se dodata besedi »v stečaju«;
- prenehajo veljati ponudbe, ki jih je dolžnik dal pred začetkom postopka, razen če so bile sprejete (potrjene s strani naslovnika) pred začetkom stečaja;
- dolžnik lahko odpove najemne in zakupne pogodbe z enomesečnim odpovednim rokom.

5.1.3 UPNIKI IN TERJATVE

Upniki morajo svoje terjatve prijaviti v treh mesecih po objavi oklica. V prijavi morajo navesti identifikacijske podatke o upniku, pravno podlago in znesek terjatve. Če je stečaj posledica nesprejetja postopka prisilne poravnave, kjer so upniki svoje terjatve že prijavili, jim tega ni treba storiti še enkrat. Prijava terjatev je nujna, da so upniki udeleženi v stečajni masi. Če tega ne storijo v predpisanem roku, izgubijo pravico do poplačila iz stečajne mase.

Podobno kot v postopku prisilne poravnave se tudi z začetkom stečajnega postopka spremenijo nekatere lastnosti terjatev (glej stran 10).

Terjatve, ki so nastale po začetku stečajnega postopka, se ne prijavljajo, saj se štejejo kot stroški postopka in so poplačane prednostno in v celoti. Omenjene terjatve so posledica dokončanja nujnih poslov - gre za tiste posle, katerih dokončanje je potrebno, da se poveča stečajna masa oziroma da se prepreči njeno zmanjšanje, oziroma posli, ki s svojim dokončanjem ne zavlečejo unovčenja stečajne mase. O dokončanju nujnih poslov in nadaljevanju proizvodnje odloča sodišče na predlog upravitelja ali na podlagi mnenja upniškega odbora. Predlog mora upravitelj

podati v enem mesecu po začetku postopka. Celotno poplačilo teh terjatev je posledica dejstva, da v nasprotnem primeru nihče ne bi hotel poslovati s podjetjem v stečaju, če bi vedel, da terjatev ne bi dobil plačanih. Nadaljevanje proizvodnje je dovoljeno, le če stečajni upravitelj poda elaborat o možnostih prodaje dolžnika, kjer je razvidno, da bi se z ukinitvijo proizvodnje zmanjšala vrednost dolžnika. Dokončanje proizvodnje in prodaja zaloga dokončanih izdelkov namreč lahko poveča stečajno maso. V primeru nadaljevanja proizvodnje je stečajni upravitelj dolžan mesečno poročati stečajnemu senatu o poslovanju družbe in o poteku prodaje dolžnika. Priložiti mora tudi mesečno bilanco stanja in izkaz poslovnega izida. Upravitelj mora pridobiti soglasje sodišča, če podjetje najame posojilo ali kredit, v primeru poročstva ali avala in v primeru ustanovitve ločitvene pravice na premoženju dolžnika. Treba je skleniti tudi pogodbe za določen čas z delavci, ki jih družba potrebuje za nadaljevanje proizvodnje. Če se premoženje podjetja ne proda v enem letu po podaji predloga ali če se stečajna masa med nadaljevanjem proizvodnje ne poveča, sodišče prepove nadaljevanje poslovanja podjetja (ZFPPIPP, 2007, 316., 317., 318., 355. člen).

Sodišče o preizkusu terjatev odloča zunaj naroka. Naloga stečajnega upravitelja je, da se izreče, katere izmed prijavljenih terjatev so priznane in katere prerekane. Prav tako se mora izreči, katere izmed ločitvenih in izločitvenih pravic so priznane in katere prerekane. Tudi upniki imajo pravico prerekati terjatve. Terjatev velja za ugotovljeno, če jo prizna stečajni upravitelj in je ne prereka nobeden od upnikov. Če stečajni senat ugotovi, da je neka terjatev prerekana, mora upnik v 15 dneh od vročitve sklepa začeti postopek za ugotovitev prekane terjatve. Če tega ne stori oziroma ustrezen organ potrdi prekano terjatev, se ta ne šteje v stečajno maso. Če je stečajni upravitelj neutemeljeno prerekal terjatev, nosi sam stroške postopka (ZFPPIPP, 2007, 69. člen).

5.1.4 DELAVCI IN NJIHOVE PRAVICE

Z dnem začetka stečajnega postopka prenehajo pogodbe o zaposlitvi vsem dotedanjim zaposlenim. Naloga stečajnega upravitelja je, da o tem obvesti Zavod za zaposlovanje. V primeru dokončanja nujnih poslov ali nadaljevanja proizvodnje stečajni upravitelj sklene z delavci pogodbe za določen čas. Med stečajnim postopkom je treba opraviti tudi določena dela, kot so popisi, sestaviti je treba začetno stečajno bilanco, potrebna je izterjava terjatev dolžnika in podobno. Za omenjene naloge lahko stečajni upravitelj sklene pogodbe o delu (Hieng, 2002, str. 24).

Stroški delavcev, ki sklenejo delovno razmerje po začetku postopka, se štejejo kot strošek postopka in se poplačajo prednostno in v celoti.

Prednostno in v celoti se poplačajo tudi plače in nadomestila plač za zadnje tri mesece pred začetkom postopka, odškodnine za poškodbe pri delu in poklicne bolezni, nadomestila plač za čas neizrabljenega rednega letnega dopusta za tekoče koledarsko leto ter neizplačane odpravnine do višine, določene za presežne delavce (ZFPPIPP, 2007, 21. člen).

5.1.5 STEČAJNA MASA IN KONČANJE POSTOPKA

ZFPPIPP (2007) v 224. členu pravi, da je stečajna masa premoženje dolžnika, ki se v postopku unovči za kritje stroškov postopka in za poplačilo upnikov.

Stečajno maso sestavljajo (ZFPPIPP, 2007, 224. člen):

- premoženje dolžnika ob začetku postopka;
- premoženje, doseženo z unovčenjem stečajne mase;
- premoženje, doseženo z upravljanjem stečajne mase;
- premoženje, doseženo z izpodbijanjem pravnih dejanj dolžnika, ter
- premoženje, doseženo z nadaljevanjem poslovanja.

Ločimo splošno in posebno stečajno maso. Posebna stečajna masa je tisto premoženje dolžnika, ki je predmet ločitvene pravice ali dobroimetje, doseženo z unovčenjem tega premoženja. Razdelitvena masa je unovčeni del stečajne mase, namenjen pa je poplačilu terjatev upnikov (ZFPPIPP, 2007, 225., 226. člen).

Unovčenje stečajne mase pomeni bodisi prodajo premoženja dolžnika ali izterjavo njegovih terjatev. Pri prodaji premoženja je bistvena ocena vrednosti premoženja ter druge informacije, na podlagi katerih lahko upravitelj stečajnega postopka premoženje proda čim ugodneje za dolžnika. Oceno vrednosti premoženja mora določiti pooblaščen ocenjevalec vrednosti premoženja, podlaga za njeno določitev pa sta tržna in likvidacijska vrednost. Če te vrednosti ni mogoče ugotoviti, mora upravitelj objaviti nezavezujoče zbiranje ponudb za določitev ocene vrednosti premoženja. Prodaja premoženja stečajnega dolžnika se lahko opravi le na podlagi javne dražbe ali z zavezujočim zbiranjem ponudb. Kupec, s katerim se sklene kupoprodajna pogodba, mora položiti aro, kupnino pa mora plačati v treh mesecih od sklenitve pogodbe (ZFPPIPP, 2007, 320., 326., 327., 328., 329., 338. člen).

Iz splošne razdelitvene mase se najprej poplačajo prednostne terjatve, nato navadne terjatve in kot zadnje podrejene terjatve. Postopek predvideva prvo razdelitev stečajne mase, poznejšo razdelitev in končno razdelitev stečajne mase. Končna razdelitev je poznejša razdelitev, kjer se unovči celotna stečajna masa (ZFPPIPP, 2007, 359., 361. člen).

Upravitelj mora v enem mesecu po končni razdelitvi sodišču predložiti končno poročilo, kjer napiše skupni znesek unovčene mase, delež plačila terjatev in predlog za odmero nagrade za delo upravitelja ter njegovo izjavo, da je storil vsa potrebna dejanja v stečaju, ki mu jih nalaga zakon. Sodišče nato izda sklep, s katerim konča postopek stečaja in razreši upravitelja (ZFPPIPP, 2007, 375. člen).

6 RAČUNOVODENJE V STEČAJNEM POSTOPKU

Računovodenje v stečajnem postopku prevzame stečajni upravitelj, tako da dotedanja računovodska služba pri nadaljnjem računovodenju ne sodeluje več aktivno.

Podjetje mora na dan pred začetkom postopka stečaja sestaviti računovodske izkaze, skladno s splošnimi slovenskimi računovodskimi standardi. Na dan začetka postopka stečaja ali likvidacije podjetje sestavi začetno bilanco, pri njenem sestavljanju pa uporablja slovenski računovodski standard 37, ki obravnava računovodske rešitve v podjetjih v stečaju ali likvidaciji. Pred sestavo začetne bilance mora podjetje popisati vsa sredstva in obveznosti do virov sredstev. Podjetje je dolžno sestaviti začetno bilanco najpozneje v štirih mesecih od začetka postopka. Pojasnijo se najpomembnejše razlike med bilancama (SRS 37, 2007, str. 279).

Bilanca stanja je temeljni računovodski izkaz, ki prikazuje višino in strukturo sredstev in obveznosti do virov sredstev podjetja v določenem trenutku. Glede na to, da lahko sredstva pojmuje kot naložbe, ki jih ima podjetje, obveznosti do virov sredstev pa kot vir financiranja teh naložb, lahko sklenemo, da nam bilanca stanja prikaže finančni položaj podjetja v določenem trenutku (SRS 24, 2007, str. 176, 185).

6.1 ZAČETNA BILANCA STANJA

Začetna bilanca stanja prikazuje dolžnikovo premoženje, ki sestavlja stečajno maso. Pomembna je tudi zaradi samega nadzora nad potekom stečajnega postopka (Hieng, 2002, str. 29).

6.1.1 SREDSTVA

Neopredmetena sredstva se v začetni bilanci stanja ovrednotijo po ocenjeni likvidacijski vrednosti. To je vrednost sredstev, ki jo ugotovi stečajni upravitelj, pri njenem določanju pa lahko sodelujeta tudi pooblaščen revizor ali pooblaščen ocenjevalec vrednosti sredstev (SRS 37, 2007, str. 280).

V začetni bilanci stanja na dan začetka postopka se ne prikažejo dolgoročne aktivne časovne razmejitev (dolgoročno razmejeni stroški ter dobro ime), saj je upoštevana predpostavka, da bo podjetje prenehalo poslovati. Prikažejo se naložbe v koncesije, patente, licence, blagovne znamke in preostale pravice, vendar le, če jih je mogoče prodati.

Tudi opredmetena osnovna sredstva se v začetni bilanci prikažejo po ocenjeni likvidacijski vrednosti. Med opredmetena osnovna sredstva se štejejo zemljišča, zgradbe, oprema, osnovna čreda in večletni nasadi. V začetni bilanci podjetja v stečaju morajo biti posebej izkazana tista opredmetena osnovna sredstva, ki so obremenjena s stranskimi pravicami ali pridobljena s finančnim najemom.

SRS 37 (2007) glede vrednotenja finančnih naložb v začetni bilanci stanja določa naslednje:

- dolgoročne finančne naložbe se izkažejo kot kratkoročne finančne naložbe;
- finančne naložbe v kapital drugih podjetij se ovrednotijo po tržni oziroma čisti iztržljivi vrednosti. Tržna vrednost je vrednost, po kateri je naložbo možno prodati na dan začetka postopka, čista iztržljiva vrednost pa je vrednost, po kateri je naložbo možno prodati, vendar je vrednost zmanjšana za stroške prodaje;
- dana posojila, depoziti in varščine se ovrednotijo po pogodbeni ali čisti iztržljivi vrednosti;
- finančne naložbe v odkupljene lastne delnice ali deleže se ne izkažejo, saj je pozitivna razlika med sredstvi in viri sredstev izkazana na kontu obveznosti do lastnikov in ne na kontu kapitala;
- terjatve za nevplačani vpisani kapital se izkažejo po pogodbeni vrednosti;
- nezapadle finančne naložbe, ki se ne obrestujejo, se na dan začetka postopka izkažejo po diskontirani vrednosti. Pri tem se uporabi koeficient rasti cen življenjskih potrebščin od začetka postopka do zapadlosti, omenjeni koeficient je bodisi ocenjen bodisi iz preteklosti. Pomembno je, da se vedno uporabi enak koeficient.

Zaloge surovin, materiala, drobnega inventarja, embalaže, nedokončane proizvodnje, končnih izdelkov in trgovskega blaga se ovrednotijo po čisti iztržljivi vrednosti. Izjema so tiste zaloge, ki se bodo uporabljale pri morebitnem nadaljevanju proizvodnje - te se vrednotijo skladno s SRS 4 (2007).

Dolgoročne terjatve iz poslovanja in financiranja se prikažejo kot kratkoročne terjatve. Terjatve se ovrednotijo po pogodbeni ali čisti iztržljivi vrednosti. Nezapadle terjatve, ki se ne obrestujejo, se ovrednotijo po diskontirani vrednosti na dan začetka postopka. Terjatve v tujih valutah se preračunajo v domačo valuto po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan začetka postopka. Posebej se izkažejo terjatve, ki so obremenjene s stranskimi pravicami, in terjatve, pobotane v času postopka.

Gotovina v blagajnah in dobroimetja na računih v bankah ter drugih finančnih ustanovah se izkažejo kot denarna sredstva. Denarna sredstva v tujih valutah se preračunajo v domačo valuto po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan začetka postopka.

Posebnosti vrednotenja kratkoročnih finančnih naložb so opisane že pri stalnih sredstvih, saj velja, da se dolgoročne naložbe spremenijo v kratkoročne.

Neiztržljivi kratkoročno odloženi stroški in odhodki se v začetni bilanci podjetja v stečaju ne izkazujejo. Vrednotnice in drugi iztržljivi kratkoročno odloženi stroški in odhodki se ovrednotijo po čisti iztržljivi vrednosti.

6.1.2 OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV

Pozitivna razlika med sredstvi in obveznostmi se ne izkazuje na kontu kapitala, temveč na kontu obveznosti do lastnikov, negativna razlika pa se prikaže kot izguba med sredstvi začetne bilance.

Dolgoročne pasivne časovne razmejitve se v začetni bilanci ne izkazujejo. Izkažejo se le morebitne obveznosti, ki so nastale do začetka postopka ali bodo nastale med postopkom.

Dolgoročne obveznosti iz financiranja in poslovanja se izkažejo kot kratkoročne obveznosti. V začetni bilanci je treba posebej prikazati obveznosti do navadnih, ločitvenih in izločitvenih upnikov ter obveznosti do tistih upnikov, katerih obveznosti so bile pobotane v času postopka. Posebej se prikažejo tudi terjatve upnikov, ki so prerekane.

Obveznosti so izkazane v vrednostih, ki so usklajene z vrednostmi prijavljenih terjatev. Če zneski do bilance še niso usklajeni, jih oceni stečajni upravitelj. V začetni bilanci ni prikazanih obveznosti do upnikov, ki svojih terjatev niso prijavili pravočasno. Ti upniki so namreč izgubili pravico do poplačila iz stečajne mase (ZFPPIPP, 2007, 296. člen).

Standard 37 (2007) določa tudi, da se opredmetena osnovna sredstva in neopredmetena osnovna sredstva, zaloge in kapitalske naložbe med postopkom ne prevrednotujejo zaradi okrepitve. Izjemoma se prevrednotovanje sredstev izvede ob nadaljevanju proizvodnje. Prevrednotenje velja za sredstva, ki sodelujejo v proizvodjalnem procesu. Prevrednotenje je izkazano kot obveznost do lastnikov. O prevrednotovanju odloči sodnik na predlog stečajnega upravitelja.

Posebnost je tudi, da se opredmetena osnovna sredstva med stečajnim postopkom ne prevrednotujejo zaradi oslabitve, prav tako se ne obračunava amortizacija. Prevrednotovanje in obračunavanje amortizacije se lahko izvaja v primeru nadaljevanja proizvodnje. Omenjeno se v tem primeru izvaja skladno s splošnimi SRS.

6.2 RAČUNOVODENJE MED STEČAJNIM POSTOPKOM

Med stečajnim postopkom podjetje načeloma ne posluje. V nekaterih primerih se poslovanje podjetja nadaljuje, vendar posli obsegajo le dokončanje poslov, ki jih je podjetje začelo pred stečajnim postopkom.

Računovodstvo se med stečajnim postopkom vodi skladno s slovenskimi računovodskimi standardi 37 (2007), ki obravnavajo računovodske rešitve v podjetjih v stečaju ali likvidaciji ter splošnimi računovodskimi standardi. Za vse poslovne dogodke, nastale med stečajnim postopkom, se uporabljajo temeljni računovodski standardi. Ti se tako upoštevajo za spremljanje zalog, terjatev, finančnih naložb, obveznosti, stroškov, odhodkov ter izdatkov, kot omenjeno, velja za dokončanje začetih poslov (SRS 37, 2007, str. 281).

Podjetje v stečajju mora sestaviti bilanco stanja, izkaz poslovnega izida in izkaz denarnih tokov vsake tri mesece, na zahtevo sodišča ali drugega pooblaščenega organa pa tudi pogosteje. Če podjetje nadaljuje s poslovanjem zaradi dokončanja poslov, mora omenjene izkaze sestavljati mesečno, in sicer do 10. v mesecu za stanje na zadnji dan prejšnjega meseca. Pred razdelitvijo stečajne mase mora podjetje sestaviti zaključne obračune na dan pred razdelitvijo. Zaključna bilanca je tudi osnova za razdelitev stečajne mase.

7 RAZLIKE MED ZAKONI

Zakon o prisilni poravnavi, stečajju in likvidaciji (ZPPSL, 1993) in Zakon o finančnem poslovanju podjetij (ZFPPod, 1999) se v kar nekaj segmentih razlikujeta od novo sprejetega Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP, 2007), ki se bo začel uporabljati 1. oktobra 2008. V nadaljevanju predstavljam bistvene spremembe oziroma razlike.

7.1 PRISILNA PORAVNAVA

Pogoj za insolventnost podjetja: ZFPPod (1999) navaja pogoj za predlaganje postopka prisilne poravnave, ko je podjetje insolventno dva meseca, medtem ko novi ZFPPIPP (2007) k temu kriteriju dodaja še, da obveznost, s katero zamuja plačilo, presega 20 odstotkov vseh obveznosti, ki jih je imel dolžnik izkazanih v letnem poročilu za zadnje poslovno leto pred zapadlostjo.

Procesne ovire za postopek prisilne poravnave: stara zakona ne določata nikakršnih procesnih ovir za prisilno poravnavo, medtem ko novi zakon določa dve procesni oviri. Predlog za prisilno poravnavo tako ni dovoljen pred potekom treh let od poravnave obveznosti iz prejšnje prisilne poravnave. Ovira torej vpliva na pogostost prisilne poravnave. Dolžniki so lahko brez te ovire večkrat sprožili postopek prisilne poravnave, s čimer so lahko nekako manipulirali z upniki oziroma so lahko dosegali večje odpise svojih obveznosti. Predlog za prisilno poravnavo ne sme biti vložen v dveh letih od zavrnitve predloga prisilne poravnave ali dveh letih od dolžnikovega umika od predloga za prisilno poravnavo. Druga procesna ovira pravi, da po začetku stečajnega postopka ni več dovoljeno predlagati postopka prisilne poravnave. Po prejšnjem zakonu je lahko stečajni upravitelj do naroka za obravnavo osnutka za glavno razdelitev vložil predlog za prisilno poravnavo, če se je izkazalo, da bi dolžnik lahko postal plačilno sposoben. Kot rečeno, novi zakon to prepoveduje.

Vpisi v sodni register: po ZFPPod (1999) je bil v sodni register vpisan tudi predlog za začetek postopka prisilne poravnave ter sklep o potrditvi postopka prisilne poravnave. Po novem zakonu teh dveh sklepov v sodnem registru ni.

Vodenje postopka zaradi insolventnosti: po ZPPSL (1993) postopek prisilne poravnave in stečaja vodi senat treh sodnikov, eden od njih je predsednik senata, ki je tudi upravitelj prisilne

poravnave, če ni za to funkcijo določena druga oseba. Po ZFPPIPP (2007) postopek vodi sodnik posameznik, torej ni več senata, določen pa je tudi upravitelj prisilne poravnave in stečaja, ki zadošča vsem pogojem, ki jih določa omenjeni zakon.

Naloge upravitelja: naloge upravitelja prisilne poravnave po ZPPSL (1993) so predvsem preizkusiti stanje premoženja in poslovanja dolžnika, preizkusiti seznam upnikov in seznam dolžnikovih dolžnikov, preizkusiti verodostojnost prijavljenih terjatev ter ugovarjati zoper neutemeljeno prijavljene terjatve. Po ZFPPIPP (2007) mora upravitelj podati mnenje o rednem poročilu insolventnega dolžnika, podati mora mnenje o izrednem poročilu, nadzorovati mora poslovanje dolžnika, sestaviti mora poročilo o izidu glasovanja o sprejetju prisilne poravnave, izreče, ali priznava terjatev ali jo prereka ter podobno.

Predstavnik delavcev v upniškem odboru: ZPPSL (1993) določa, da je v upniškem odboru tudi predstavnik delavcev, medtem ko ZFPPIPP (2007) tega ne predvideva. Namen predstavnika delavcev je predvsem zaščita njihovih pravic in postavitev v boljši položaj glede poplačila obveznosti. Nov zakon o delavcih sploh ne govori. ZPPSL (1993) posebej govori tudi o možnosti zmanjšanja števila zaposlenih v postopku prisilne poravnave. V načrtu finančne reorganizacije mora biti v tem primeru navedeno, koliko delavcev bo podjetje odpustilo, na katerih delovnih mestih so zaposleni in datum prenehanja delovnega razmerja.

Poimenovanje načrta: ZFPPOd (1999) in ZPPSL (1993) govorita o načrtu finančne reorganizacije, ZFPPIPP (2007) pa o načrtu finančnega prestrukturiranja.

Rok za vložitev načrta: stari zakon določa, da mora biti načrt finančne reorganizacije vložen v treh mesecih po vložitvi predloga za prisilno poravnavo. ZFPPIPP (2007) pa določa, da mora biti načrt finančnega prestrukturiranja vložen hkrati s predlogom prisilne poravnave.

Poročilo pooblaščenega ocenjevalca vrednosti podjetja: stari zakon ne vključuje pooblaščenega ocenjevalca vrednosti, novi zakon pa določa, da mora načrt finančnega prestrukturiranja pregledati pooblaščen ocenjevalec vrednosti in podati svoje strokovno mnenje.

Terjatve v načrtu: po starem zakonu dolžnik v načrtu finančne reorganizacije razvrsti terjatve upnikov v razrede glede na pravni in poslovni temelj. V načrtu je naveden predlog izplačila terjatev, tako časovno kot tudi glede višine poplačanih terjatev. Upniki, ki spadajo v isti razred terjatev, so deležni enakopravnega obravnavanja - sorazmerno se jim zmanjša vrednost terjatev oziroma podaljša čas poplačila.

Novi zakon določa, da mora insolventni dolžnik vsem upnikom ponuditi enak delež plačila njihovih navadnih terjatev, enake roke za njihovo plačilo in obresti po enaki obrestni meri. Določa tudi znesek prednostnih terjatev, na katere prisilna poravnava ne učinkuje, in podrejenih terjatev, ki po potrditvi prisilne poravnave prenehajo. Ni torej več razredov terjatev, znotraj katerih so enaki zneski plačil in zneski odpisov.

Predračunski izkazi: Po staremu zakonu je bilo treba načrtu finančne reorganizacije priložiti poleg obračunskih tudi predračunske izkaze, in sicer revidirano predračunsko bilanco stanja na zadnji dan zadnjega trimesečja pred vložitvijo načrta in predračunski izkaz finančnih ter denarnih tokov za obdobje, ko se bodo vršila poplačila upnikov.

Predvsem manjše družbe pri svojem poslovanju ne uporabljajo prav pogosto predračunskih izkazov in bilanc, vendar sestavljanje predračunov prinaša mnogo koristnih informacij. Sestavljanje predračunov tako omogoča poslovodstvu, da oceni višino prihodnjih stroškov in uresničevanje ter ugotavljanje dosežkov (Turk, Kavčič & Kokotec-Novak, 2006, str. 211). Poleg neposrednih koristi uporaba predračunov prinaša tudi posredne koristi (Turk et al., 2006, str. 213-215):

- izpolnjuje zahteve po sprotnem načrtovanju;
- spodbuja usklajevanje, sodelovanje in komuniciranje;
- sili poslovodstvo, da s številkami izrazi načrte podjetja;
- omogoča presojo potrebnosti stroškov;
- spodbuja zaposlene, da so usmerjeni k doseganju ciljev itd.

ZFPPIPP (2007) predračunov ne zahteva in jih tudi ne omenja. Menim, da bi morala podjetja uporabljati predračune, da bi bila bolj pripravljena na spremembe. Zato se mi omenjena sprememba ne zdi dobra z vidika insolventnega dolžnika in upnika. Insolventni dolžnik ne ve, kakšno naj bi bilo poslovanje v prihodnosti, upnik pa tako izgublja pomemben vir informacij za odločanje za prisilno poravnavo ali proti njej.

7.2 STEČAJ

Predlagatelj stečaja: novi zakon kot možnega predlagatelja stečajnega postopka določa tudi Javni jamstveni in preživninski sklad Republike Slovenije, ob zamudi pri plačilu terjatev delavcev. Novi zakon omogoča odložitev odločanja o stečajnem postopku v primeru, ko predlog poda upnik, in sicer za dva meseca. Stari zakon ni omogočal odložitve odločanja.

Predujem za kritje stroškov: stari zakon ne določa načina določanja njegove višine, novi zakon pa to določa v 233. členu ZFPPIPP (2007).

Rok za prijavo terjatev v stečajnem postopku: stari zakon določa, da morajo upniki svoje terjatve prijaviti v dveh mesecih po objavi oklica, novi zakon pa določa rok tri mesece po objavi oklica.

Rok za sestavo načrta poteka stečajnega postopka: stari zakon določa, da mora stečajni upravitelj sestaviti načrt poteka postopka v 30 dneh po začetku postopka, novi zakon pa določa, da mora upravitelj v štirih mesecih po začetku postopka pripraviti otvoritveno poročilo, ki vsebuje tudi načrt poteka stečajnega postopka.

Narok za preizkus terjatev: po starem zakonu se preizkus terjatev v postopku zaradi insolventnosti izvede na naroku, po novem zakonu pa zunaj tega.

Poročila v primeru nadaljevanja poslovanja podjetja v stečajju: po starem zakonu je treba v primeru nadaljevanja poslovanja mesečno prilagati bilanco stanja, izkaz poslovnega izida ter izkaz gotovinskih tokov. Novi zakon določa kot prilogo poročilu le bilanco stanja in izkaz poslovnega izida.

Transakcijski račun podjetja v stečajju: stari zakon določa, da se z začetkom stečajnega postopka ukine transakcijski račun, denarna sredstva pa se prenesejo na novi račun. Novi zakon ne določa ukinitve obstoječega transakcijskega računa, določa pa prenos pooblastil za transakcije na upravitelja.

8 PRIMER RAČUNOVODENJA PODJETJA V PRISILNI PORAVNAVI

V nadaljevanju bom predstavila praktični primer računovodenja podjetja v prisilni poravnavi. Ime podjetja je izmišljeno, podatki pa so resnični. Podatke sem pridobila v sodelovanju z družbo in revizijsko družbo, ki je revidirala računovodske izkaze za potrebe prisilne poravnave.

8.1 ZGODOVINA PODJETJA

Podjetje Palete, d. o. o., je bilo ustanovljeno leta 1990 kot družba z omejeno odgovornostjo. Po standardni klasifikaciji je bilo podjetje ob ustanovitvi razvrščeno v podrazred 52.110- Trgovina na drobno v nespecializiranih prodajalnah, pretežno z živili (po SKD 2008 47.11).

Od ustanovitve dalje do leta 1993 je bila izključna dejavnost podjetja proizvodnja žaganega lesa. Leta 1993 je podjetje odprlo samopostrežno trgovino z mešanim blagom, leta 1994 je odprlo še eno tako trgovino, poleg pa še gostinski lokal. Obenem je podjetje prodajalo pijačo grosistom. Leta 1994 je podjetje odprlo še linijo za razrez hlodovine. Podjetje je v tistem času zaposlovalo 34 delavcev. Podjetje je veliko izvažalo, saj je kar 85 odstotkov vse proizvodnje v segmentu žaganega lesa predstavljal izvoz v Avstrijo in Italijo. Podjetje je imelo zelo dolge plačilne roke za svoje terjatve, saj so bili ti kar 100 dni, poleg tega pa je bilo izpostavljeno tečajnim nihanjem. V tistem času je tečaj italijanske lire močno padal, kar je za podjetje pomenilo zmanjšanje prihodkov. Kupec je na primer ob plačilnem roku plačal le še polovico zneska, ki bi ga moral plačati ob prevzemu blaga. Leta 1996 je podjetje prenehalo z dejavnostjo grosistične prodaje pijač in zaprlo eno od samopostrežnih prodajaln.

Finančno stanje podjetja je bilo slabo, zato so dobavitelji zahtevali zavarovanje plačila z akceptnimi nalogi. Posledica zamude plačila s strani upnikov je bila, da akceptnega naloga ni bilo več mogoče unovčiti. Sledila je blokada transakcijskega računa, in sicer leta 1997.

Poslovodstvo je sklenilo zapreti tudi drugo samopostrežno trgovino in gostinski lokal. Kljub blokadi transakcijskega računa je podjetje dokaj redno plačevalo obveznosti iz naslova davkov, prispevkov in obroke posojil. Zaradi zamud pri plačilih pa so naraščale tudi zamudne obresti.

Podjetje je svojo dejavnost preusmerilo izključno v proizvodnjo lesene embalaže. Ugotovili so, da se pri tej proizvodnji dosega višje donose, pridobili pa so si tudi stalne kupce, ki s plačili niso zamujali in so bili vredni zaupanja. Tekoče poslovanje je bilo iz leta v leto boljše, vendar pa je imelo podjetje še vedno težave z likvidnostjo iz preteklosti, blokada transakcijskega računa pa je stanje še bolj slabšala, zato je poslovodstvo sklenilo ukrepati.

Med blokado je podjetje svoje obveznosti zapiralo večinoma s kompenzacijami in cesijami. 31. julija 2000 transakcijski račun blokirali v celoti.

V podjetju so se odločili za postopek prisilne poravnave, predlog so na pristojno sodišče vložili oktobra 2000, sodišče pa je konec novembra izdalo sklep o prisilni poravnavi. Skladno s postopkom sta bila imenovana upravitelj prisilne poravnave in upniški odbor.

Podjetje je glede dejavnosti razvrščeno v standardno klasifikacijo dejavnosti 20.100 - žaganje, skobljanje in impregniranje lesa. Šifra po SKD 2008 je 16.10. Sicer ima podjetje še vedno vsa potrebna dovoljenja za opravljanje prvotno registrirane trgovinske dejavnosti.

8.2 PODJETJE OB PRISILNI PORAVNAVI

V tistem času je bilo v podjetju zaposlenih 11 delavcev. Letni znesek prihodkov je takrat znašal približno 300.000 evrov. Iz izkaza poslovnega izida za obdobje 1.1. do 30.9. 2000 je razvidno, da je podjetje tekoče dobro poslovalo, izkazovalo je čisti dobiček v vrednosti 41.400 evrov.

Dejavnost podjetja je bila in je še vedno proizvodnja lesene embalaže in žaganega lesa. Podjetje si je skozi leta poslovanja pridobilo krog kupcev, s katerimi so dobro sodelovali, svoje obveznosti so redno izpolnjevali, zato podjetje tudi v prihodnje ni pričakovalo težav s kupci.

V času, ko je podjetje podalo predlog za prisilno poravnavo, je že uspelo zmanjšati valutna tveganja, predvsem s poslovanjem prek posrednikov in krajšimi plačilnimi roki.

Sodišče je s sklepom potrdilo prisilno poravnavo marca leta 2001. Upniki so za prisilno poravnavo glasovali z 82,45 odstotka glasov.

8.2.1 NAČRT FINANČNEGA PRESTRUKTURIRANJA

Podjetje je imelo pri finančnem prestrukturiranju na razpolago dve možnosti, in sicer znižanje obveznosti in spremembo obveznosti v kapital. Odločili so se za metodo znižanja obveznosti. Za dodatne ukrepe se niso odločili, saj so že pred predlogom za prisilno poravnavo sprejeli ukrepe za odpravo insolventnosti. Med omenjene ukrepe spadajo ukinitve trgovin in gostinskega lokala, preusmeritev v proizvodnjo lesene embalaže in ukrepi za zavarovanje pred valutnimi tveganji. Ocenili so, da bodo z znižanjem obveznosti te poplačali v določenih rokih in tako zopet začeli normalno poslovati z deblokiranim transakcijskim računom.

Upniški odbor je bil sestavljen iz petih članov, med njimi so bili Davčna uprava Republike Slovenije, poslovna banka, dva dolžnikova dobavitelja in predstavnik delavcev.

Terjatve so bile razdeljene v tri razrede, in sicer razred A, B in C. V razredu A so bile zajete terjatve iz naslova obveznosti do delavcev zaradi premalo izplačanih plač oziroma neizplačanih plač ter regresa za letni dopust, obveznosti do dobaviteljev ter preostalih upnikov.

V razredu B so bile terjatve iz naslova obveznosti do Republike Slovenije iz naslova davkov in prispevkov. Dolžnik je imel obveznosti iz naslova davka na dodano vrednost, davka od dohodka pravnih oseb ter nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča.

V razredu C so bile terjatve ločitvenih upnikov, torej terjatve, na katere prisilna poravnava nima pravnega učinka. V tem razredu je bila poslovna banka, terjatev je bila zavarovana s hipoteko na premoženju. Poleg banke so bile v tem razredu tudi terjatve delavcev iz naslova premalo izplačanih plač in nadomestil plač za obdobje zadnjih treh mesecev pred začetkom postopka prisilne poravnave. V tem času dolžnik namreč ni mogel poravnati teh obveznosti zaradi blokiranega transakcijskega računa.

Načrt finančne reorganizacije je predlagal naslednja zmanjšanja terjatev, kar je prikazano v Tabeli 1:

- terjatve razreda A so na dan 31. december 2000 znašale skupaj 122.035 evrov, od tega je bilo obveznosti do delavcev 15.653 evrov in obveznosti do drugih dobaviteljev 106.382 evrov. Načrt je določal 50-odstotno poplačilo obveznosti, in sicer v 2 letih po pravnomočni potrditvi prisilne poravnave;
- terjatve razreda B so na dan 31. december 2000 znašale 101.354 evrov, od tega glavnica 67.505 evrov in zamudne obresti 33.849 evrov. Načrt je predvideval odpis celotne vrednosti zamudnih obresti in poplačilo celotne glavnice v 5 letih po pravnomočnosti sklepa o prisilni poravnavi;
- terjatve razreda C so na dan 31. december 2000 znašale 130.392 evrov, od tega obveznosti do poslovne banke v višini 123.741 evrov in obveznosti do zaposlenih 6.651 evrov. Kot že rečeno, se omenjene obveznosti poplačajo v celoti, saj prisilna poravnana nanje nima vpliva.

Tabela 1: Učinek prisilne poravnave na terjatve

Razred terjatev	Znesek terjatev v EUR	Delež odpisa v %	Rok poplačila v letih	Znesek novih terjatev v EUR
A	122.035	50	2	61.017,50
B	67.505	0	5	67.505
	33.849	100	/	0
C	130.392	0		130.392
Skupaj	353.781			258.914,50

Vir: Načrt finančnega prestrukturiranja, 2000.

Na dan 31. december 2000 so torej celotne obveznosti dolžnika znašale 353.781 evrov, po predlaganem načrtu finančne reorganizacije pa so se te zmanjšale na 258.914,50 evrov. Odpis obveznosti je znašal 26,81 odstotka.

8.2.2 OCENA VPLIVA PRISILNE PORAVNAVE

Povpraševanje po leseni embalaži se je med prisilno poravnavo iz leta v leto povečevalo, naraščajoči trend pa je opazen še danes. Proizvodne zmogljivosti podjetja so bile manjše od povpraševanja, tako da je poslovodstvo zaposlilo še dva dodatna delavca v proizvodnji, v letu 2001 so prešli z enoizmenskega na dvoizmensko delo. Zaradi te spremembe je v času izdelave načrta finančnega prestrukturiranja znašalo načrtovano povečanje proizvodnje kar 40 odstotkov, povečanje prihodkov v letu 2001 pa z realno načrtovanih 500.000 evrov na 667.000 evrov. Ob omenjenih predpostavkah bi dobiček v letu 2001 znašal približno 83.500 evrov.

Optimistična napoved je posledica dejstva, da je takrat povpraševanje po leseni embalaži presehalo ponudbo, tako da je lahko podjetje Palete, d. o. o., oblikovalo krog kupcev, ki so vredni zaupanja in so skladno s pogodbami upoštevali roke plačil. Plačilna nedisciplina je bila namreč takrat velik problem. V tistem času je imelo podjetje pet največjih odjemalcev, vsi pa so bili vredni zaupanja.

V podjetju so tako prisilno poravnavo vzeli kot skrajni ukrep, ki bo povrnil dolgoročno plačilno sposobnost in omogočil normalno poslovanje podjetja v bodoče. Uspešnost prisilne poravnave so utemeljevali tudi s tem, da so že pred podajo predloga za prisilno poravnavo sprejeli ukrepe, kot so reorganizacija proizvodnje, ukinitve nedonosnih dejavnosti, podjetje je imelo visoke prihodke, dobiček iz tekočega poslovanja, kredibilne poslovne partnerje, poleg tega pa je povpraševanje po leseni embalaži presehalo ponudbo.

8.2.3 ANALIZA KAZALNIKOV POSLOVANJA PODJETJA PALETE, D. O. O.

V nadaljevanju predstavljam analizo poslovanja podjetja z izbranimi kazalniki financiranja, investiranja, plačilne sposobnosti, kazalniki obračanja in gospodarnosti.

Tabela 2: Kazalniki stanja financiranja

Kazalnik	30.9.2000	1999	1998
Delež kapitala v financiranju (stopnja lastniškosti financiranja)	6,51 %	6,59 %	8,00 %
Delež dolgov v financiranju (stopnja dolgovnosti financiranja)	64,40 %	59,85 %	47,94 %
Delež časovnih razmejitev v financiranju (stopnja razmejenosti financiranja)	29,09 %	33,56 %	44,06 %
Delež trajnega in dolgoročnega financiranja	62,27 %	48,07 %	62,45 %
Delež kratkoročnega financiranja	37,73 %	51,93 %	37,55 %
Kazalnik finančnega vzvoda (koeficient dolgovno- kapitalskega razmerja)	14,35	14,18	11,49

Vir: Revidirana bilanca stanja podjetja.

Delež kapitala v financiranju prikazuje delež kapitala med celotnimi viri sredstev. Prikazuje finančno odvisnost podjetja od zunanjih virov financiranja. Posojilodajalci se nagibajo k večji vrednosti kazalca, saj to pomeni, da podjetje ni veliko zadolženo prek zunanjih virov in da je delež kapitala med celotnimi viri sredstev velik. Po drugi strani prevelik delež kapitala v financiranju ne ustreza lastnikom kapitala. Obresti od posojil namreč zmanjšujejo dobiček in davčno osnovo (Hočevar, 2001, str. 408-409).

Delež kapitala v financiranju se je v letu 1999 zmanjšal za 1,41 odstotne točke glede na leto 1998. Podjetje se v letu 1999 glede na leto prej ni dodatno zadolževalo z zunanjimi viri financiranja, zmanjšanje vrednosti kazalnika je posledica povečanja kratkoročnih obveznosti iz poslovanja. Delež dolgov v financiranju se je v letu 1999 glede na leto 1998 povečal za 11,91 odstotne točke. V letu 2000 se je podjetje dodatno zadolžilo, kratkoročne obveznosti iz poslovanja so se zmanjšale, povečal se je torej delež dolgov v financiranju.

V letu 1999 se je zmanjšala vrednost kazalnika delež časovnih razmejitev v financiranju, in sicer za 10,5 odstotne točke, prav tako se je vrednost kazalnika zmanjšala do 30. septembra 2000. Dolgoročne rezervacije so ostale nespremenjene, povečale pa so se obveznosti do virov sredstev.

Delež trajnega in dolgoročnega financiranja prikazuje delež financiranja sredstev s trajnimi in dolgoročnimi viri. Osnovno pravilo financiranja pravi, da naj podjetje z dolgoročnimi viri financira vsa stalna in del gibljivih sredstev (Hočevar, 2001, str. 410).

Velikost omenjenega kazalnika se je v letu 1999 zmanjšala za 14,38 odstotne točke, torej se je delež trajnih in dolgoročnih virov zmanjšal, kar je posledica višjih obveznosti do virov sredstev. V letu 2000 se je vrednost kazalnika povečala za 14,2 odstotne točke glede na leto 1999, kar je posledica novega dolgoročnega posojila. Delež kratkoročnega financiranja se je v letu 1999 povečal za 14,38 odstotne točke glede na leto 1998, kar je posledica povečanja kratkoročnih obveznosti do dobaviteljev in do države. V letu 2000 se je vrednost kazalnika zmanjšala na približno raven kazalnika v letu 1998.

Kazalnik finančnega vzvoda nam prikazuje razmerje med dolgovi in kapitalom. Večja vrednost kazalnika pomeni večji delež dolgov med viri financiranja. V primeru podjetja Paleta, d. o. o., se je vrednost kazalnika večala, kar pomeni, da je bilo podjetje vsako leto bolj zadolženo. Tako je

imelo leta 1998 na en evro kapitala 11,49 evrov dolga, leta 1999 14,18 evrov dolga, leta 2000 pa že 14,35 evrov dolga.

Tabela 3: Kazalniki stanja investiranja

<i>Kazalnik</i>	<i>30.9.2000</i>	<i>1999</i>	<i>1998</i>
Delež stalnih sredstev (stopnja osnovnosti investiranja)	74,43 %	53,70 %	75,42 %
Delež gibljevih sredstev	25,57 %	46,30 %	24,58 %

Vir: Revidirana bilanca stanja podjetja.

Delež stalnih in gibljevih sredstev med vsemi sredstvi podjetja je predvsem odvisen od panoge, v kateri posluje podjetje. Tehnološko intenzivna podjetja imajo večji delež stalnih sredstev kot delovno intenzivna podjetja, prav tako je velikost kazalnika odvisna tudi od tega, koliko časa podjetje že posluje. Na začetku delovanja ima podjetje večji del sredstev neodpisanih (Turk, Kavčič, Kokotec-Novak, Koželj & Odar, 2004, str. 659).

V podjetju Paleta, d. o. o., se je v letu 1999 glede na leto 1998 vrednost kazalnika delež stalnih sredstev zmanjšala, kar je posledica precejšnjega povečanja zalog in terjatev, pri čemer so se prihodki od prodaje glede na leto 1998 zmanjšali, to dejstvo pa predstavlja za podjetje nevarnost. V letu 2000 se je delež stalnih sredstev povečal, prav tako prodaja.

Tabela 4: Kazalniki plačilne sposobnosti

<i>Kazalnik</i>	<i>30.9.2000</i>	<i>1999</i>	<i>1998</i>
Trajno in dolgoročno financiranje stalnih sredstev	83,67 %	89,51 %	82,81 %
Kratkoročni koeficient	67,78 %	89,15 %	65,47 %
Pospešeni koeficient	51,81 %	79,27 %	60,00 %

Vir: Revidirana bilanca stanja podjetja.

Kazalnik trajno in dolgoročno financiranje stalnih sredstev prikazuje delež kapitala, dolgoročnih dolgov in dolgoročnih rezervacij v stalnih sredstvih. Podjetje naj bi financiralo vsa stalna sredstva s kapitalom in dolgoročnimi viri, vrednost kazalnika pa naj bi bila večja od 1.

V primeru podjetja Paleta, d. o. o., temu ni tako, saj je v vseh treh letih vrednost kazalnika manjša od 1. Podjetje torej ne financira vseh stalnih sredstev s kapitalom in dolgoročnimi viri, kar je za posojilodajalce in poslovodstvo podjetja slab znak glede plačilne sposobnosti podjetja.

Kratkoročni koeficient prikazuje delež gibljevih sredstev v kratkoročnih obveznostih. Gibanja vrednosti kazalnika v primeru kratkoročnega koeficienta ni možno enoznačno opredeliti. V primeru podjetja Paleta, d. o. o., se plačilna sposobnost v letu 1999 ni izboljšala, čeprav se je vrednost kazalnika povečala. Razlog je v tem, da so se povečale zaloge, ne pa denarna sredstva. Razumljivo je, da podjetje za poravnavo svojih obveznosti navadno uporablja denarna sredstva, ne pa zalog blaga. V letu 2000 se je vrednost kazalnika zmanjšala, plačilna sposobnost se je poslabšala - denarna sredstva so se zmanjšala, zaloge pa povečale.

Pospešeni koeficient je boljši kazalnik plačilne sposobnosti podjetja, saj v števcu zajema denarna sredstva, kratkoročne terjatve in kratkoročne finančne naložbe, v imenovalcu pa kratkoročne dolgove. Vrednost kazalnika je odvisna od panoge, na splošno pa je ugodnejša vrednost kazalnika, večja od 1 (Hočevar, 2001, str. 418). Velikost kazalnikov za primer podjetja Paleta, d. o. o., prikazuje, da ni sposobno poravnati tekoče obveznosti ob zapadlosti.

Tabela 5: Kazalniki obračanja

<i>Kazalnik</i>	<i>30.9.2000</i>	<i>1999</i>
Koeficient obračanja terjatev do kupcev	3,18	4,00
Povprečna doba vezave terjatev do kupcev	114,78	91,25
Koeficient obračanja zalog	3,40	4,65
Dnevi vezave zalog	107,35	78,49

Vir: Revidirana bilanca stanja in izkaz poslovnega izida podjetja.

Kazalniki obračanja sredstev prikazujejo sposobnost posloводства za učinkovito poslovanje s sredstvi podjetja. Koeficient obračanja terjatev do kupcev nam prikazuje število obratov terjatev do kupcev v denarna sredstva v enem letu. Podatki za podjetje kažejo, da so dnevi vezave terjatev do kupcev zelo dolgi, kar je tudi privedlo do nastale situacije. Glede na roke plačil kupci zamujajo s poravnavo svojih obveznosti. Tudi dnevi zalog materiala in trgovskega blaga so se zelo povečali, kar dodatno potrjuje slabo stanje v podjetju pred začetkom postopka prisilne poravnave.

Tabela 6: Kazalniki gospodarnosti

<i>Kazalnik</i>	<i>30.9.2000</i>	<i>1999</i>	<i>1998</i>
Gospodarnost poslovanja	1,43	0,97	1,08
Celotna gospodarnost	1,15	1,00	1,03
Dobičkonosnost prihodkov	12,65 %	0,03 %	2,43 %

Vir: Revidiran izkaz poslovnega izida podjetja.

Gospodarnost poslovanja upošteva le dejavnost podjetja, torej prihodke in odhodke iz rednega poslovanja. Kazalnik celotne gospodarnosti upošteva tudi izredne prihodke in odhodke ter prihodke in odhodke iz financiranja. Kazalnik nam prikazuje vpliv neposlovnih dejavnosti na gospodarnost poslovanja podjetja. Dobičkonosnost prihodkov pa prikazuje, kolikšen delež ima čisti dobiček v celotnih prihodkih podjetja (Turk et al., 2004, str. 669, 672).

Iz izračuna kazalnikov je moč razbrati, da je podjetje Paleta, d. o. o., v vseh treh opazovanih letih dosegalo dobiček, s tem da je bilo poslovno leto 1999 slabše, glede vseh kategorij. V letu 2000 se že vidi vpliv ukrepov posloводства podjetja za povrnitev plačilne sposobnosti.

8.3 RAČUNOVODENJE V PODJETJU PALETE, D. O. O., IN PRI UPNIKU

V nadaljevanju predstavljam vknjižbe v podjetju Palette, d. o. o., nato pa še vknjižbe pri upnikih. Pri tem navedeni konti so priporočeni s strani Zveze računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.

Tabela 7: Vknjižbe pri dolžniku

Razred terjatev	Datum knjiženja	Konto	Debet	Kredit
Terjatev A	Z. st.	220		122.035
	29.3.2001	916	61.017,50	
		769		61.017,50
	29.3.2001	916		61.017,50
		220	61.017,50	
	Do 29.3.2003	220	61.017,50	
		110		61.017,50
Terjatev B - glavnica	Z. st.	220		67.505
	Do 29.3.2006	220	67.505	
		110		67.505
Terjatev B - obresti	Z. st.	220		33.849
	29.3.2001	769		33.849
		220	33.849	
Terjatev C	Z. st.	220		130.392
	Pogodba	220	130.392	
		110		130.392

Vir: Načrt finančnega prestrukturiranja, 2000.

V Tabeli 7 so prikazane vknjižbe, ki jih naredi dolžnik. Na podlagi pravnomočno potrjene prisilne poravnave dolžnik naredi vknjižbi 916/769 in 220/916 za terjatve upnikov, ki se odpišejo. V praksi se običajno naredi le vknjižba 220/769. Zakon družbi nalaga, da za vrednost prevrednotovalnih poslovnih prihodkov oblikuje kapitalske rezerve, saj v obravnavanem obdobju izkazuje dobiček. Neodpisane terjatve mora dolžnik poravnati v rokih, ki so določeni v načrtu finančnega prestrukturiranja. Vknjižbe so običajne, 220/110. Tudi preostale obveznosti, ki nastanejo kot posledica nadaljevanja poslovanja, podjetje normalno knjiži in zapira.

Tabela 8: Vknjižbe pri upnikih

Upniki	Datum knjiženja	Konto	Debet	Kredit
Upniki terjatev A	Z. st.	120	122.035	
	29.3.2001	129		61.017,50
		721	61.017,50	
	29.3.2001	129	61.017,50	
		120		61.017,50
	Do 29.3.2003	120		61.017,50
		110	61.017,50	
Upniki terjatev B - glavnica	Z. st.	120	67.505	
	Do 29.3.2006	120		67.505

se nadaljuje

nadaljevanje Tabele 8

<i>Upniki</i>	<i>Datum knjiženja</i>	<i>Konto</i>	<i>Debet</i>	<i>Kredit</i>
		110	67.505	
Upniki terjatev B - obresti	Z. st.	120	33.849	
	29.3.2001	721	33.849	
		120		33.849
Upniki terjatev C	Z. st.	120	130.392	
	Pogodba	120		130.392
		110	130.392	

Vir: Načrt finančnega prestrukturiranja, 2000.

Kot je razvidno iz Tabele 8, upnik na podlagi pravnomočno potrjene prisilne poravnave naredi vknjižbo 721/129 in 129/120 za odpisane terjatve. Podobno kot v primeru dolžnika, tudi v primeru upnika zadostuje vknjižba 721/120. Prevrednotovalni poslovni odhodki so v vrednosti brez davka na dodano vrednost in so davčno priznan odhodek. Podlaga za davčno priznan odhodek je sklep o prisilni poravnavi, upnik pa ima pravico do povračila DDV-ja, ki ga je obračunal na izstavljeni fakturi kupcu. Preostale terjatve upnik zapira kot običajno - ob plačilu 110/120.

8.4 POSLOVANJE PODJETJA PALETE, D. O. O., V LETU 2006 IN 2007

V Tabeli 9 predstavljam vrednosti izbranih kazalnikov za leto 2006.

Tabela 9: Kazalniki podjetja Paleta, d. o. o., za leto 2006

<i>Vrednost kazalnika</i>	<i>2006</i>
Delež kapitala v financiranju	30,01 %
Delež dolgov v financiranju	69,99 %
Delež čas. razmejitev v financiranju	0,00 %
Delež trajnega in dolgoročnega financiranja	48,58 %
Delež kratkoročnega financiranja	51,42 %
Kazalnik finančnega vzvoda	2,33
Delež stalnih sredstev	56,17 %
Delež gibljivih sredstev	43,83 %
Trajno in dolg. fin. stalnih sredstev	86,49 %
Kratkoročni koeficient	85,24 %
Pospešeni koeficient	75,82 %
Koeficient obračanja terjatev do kupcev	2,5794
Povprečna doba vezave terj. do kupcev	141,51
Koeficient obračanja zalog materiala	24,44
Dnevi vezave zalog materiala	14,93
Gospodarnost poslovanja	1,05
Celotna gospodarnost	1,03
Dobičkonosnost prihodkov	1,85 %

Vir: Bilanca stanja in izkaz poslovnega izida podjetja, 2006.

Glede na vrednosti kazalnikov v letu 2006 je vidno, da je podjetje s prisilno poravnavo uspelo izboljšati poslovanje, kljub vsemu pa je plačilna sposobnost še vedno slaba in zato bi morali v podjetju posvetiti dodatno pozornost temu problemu. Podjetje še vedno posluje s tujino, predvsem s Hrvaško, in državami Evropske unije- predvsem z Italijo. Plačilni roki za te države so kratki (3-5 dni) in tudi plačilna disciplina je dobra. Delež prihodkov, ustvarjenih na tujih trgih, je v letu 2006 predstavljal približno 30 odstotkov vseh prihodkov. Plačilna nedisciplina se bolj kaže na domačem trgu, saj ima podjetje več težav z izterjavo terjatev pri domačih kupcih. Plačilni roki so tu 30 oziroma 45 dni, vendar kupci ne plačujejo redno oziroma ob rokih zapadlosti. Podjetje uporablja tudi kompenzacije in cesije.

Čisti dobiček je v letu 2006 znašal približno 27.000 evrov. Podjetje je v letu 2006 zaposlovalo v povprečju 14 redno zaposlenih, pri opravljanju lažjih del pa podjetje najema tudi študente. V letu 2007 je znašal čisti dobiček približno 45.000 evrov, kar pomeni povečanje za 67 odstotnih točk glede na leto 2006.

Podjetje na trgu deluje osemnajsto leto. Panoga, v kateri deluje, je donosna, povpraševanje pa je veliko. Pri odjemalcih so sicer previdni, še posebej pri novih, kjer običajno zahtevajo predplačilo pri začetnih naročilih. Ker imajo v podjetju še vedno težave s plačilno nedisciplino, morajo posebno pozornost namenjati temu področju in skrbeti, da se finančni položaj podjetja ne poslabša. Zato je treba pogosto spremljati stanja terjatev in obveznosti ter pomembnejših kazalnikov. Pomembno je tudi sestavljanje predračunov, saj lahko poslovodstvo tako ugotavlja uresničevanje zastavljenih ciljev. Le s sprotnim spremljanjem poslovanja lahko podjetje dovolj hitro reagira na spremembe in prepreči krizo v podjetju.

SKLEP

Vsako podjetje lahko zaide v težave pri svojem poslovanju, pomembno pa je, da zna poiskati vzroke teh težav in jih zna tudi kar se da hitro odpraviti. Kot razlaga Ivanjko (1993, str. 241-243) je problem v tem, da podjetja sama niso dovolj objektivna in zato pogosto ne vidijo krize oziroma njenih simptomov, jo pa zato lažje in prej opazijo zunanji opazovalci, na primer zunanji strokovni svetovalci. Pravi tudi, da so vzroki za prepozno reagiranje poslovodstva pogosto nezadostni računovodski podatki o poslovanju podjetja.

Če se osredotočim na težave s plačilno sposobnostjo, mora poslovodstvo sprejeti ustrezne ukrepe za rešitev iz nastale situacije. Ukrepanje je nujno, saj tako nalaga zakon. Poslovodstvo lahko poda predlog za začetek postopka prisilne poravnave ali stečajnega postopka. Namen ukrepanja je odprava težav in zagotovitev kratkoročne in dolgoročne plačilne sposobnosti in s tem nadaljevanje poslovanja podjetja. Če pa poslovodstvo oceni, da s prisilno poravnavo ne bi moglo izboljšati plačilne sposobnosti podjetja, se odloči za uvedbo stečaja.

Ob prisilni poravnavi poslovodstvo podjetja pripravi načrt finančnega prestrukturiranja, ki mora biti realen in dovolj prepričljiv, da ga upniki podprejo. Samo v tem primeru se namreč začne

prisilna poravnava. Zelo pomembno in tudi zakonsko določeno je načelo enakega obravnavanja upnikov. Pa tudi sicer morajo biti v postopkih zaradi insolventnosti sprejeti taki ukrepi, ki omogočajo boljši položaj upnikov.

Na področju postopkov zaradi insolventnosti je bil sprejet nov zakon, ki naj bi še bolj zaščitil upnike in preprečil zlorabe na tem področju. Nov zakon namreč bolj omejuje pogostost postopka prisilne poravnave. Menim da je tako prav, saj so lahko nekatera podjetja z večkratnimi postopki prisilnih poravnav dosegala večje odpise svojih obveznosti, niso pa uspela rešiti svojih težav. Zaščita upnikov in njihovih pravic pa se kaže tudi v tem, da mora dolžnik po novem zakonu določiti za vse upnike enak delež odpisa in enake roke plačil.

Pri postopku prisilne poravnave se mi zdi problem tudi pri odgovornosti, če podjetje ne uspe rešiti problemov. Videti je, kot da nihče ne nosi odgovornosti, če podjetje ne uspe doseči ciljev, ki so zapisani v načrtu finančnega prestrukturiranja.

V diplomskem delu sem predstavila primer podjetja, ki je bilo v postopku prisilne poravnave v letu 2001. Tedaj so se uporabljale določbe starega zakona. Prisilna poravnava se je zaključila leta 2006. Podjetje posluje uspešno, prihodki se povečujejo, prav tako čisti dobiček, vendar pa ima še vedno težave s kratkoročno plačilno sposobnostjo. Problem je predvsem v tem, da kupci zamujajo s plačili in razporejajo denarne pritoke (plačujejo po obrokih). Sicer ima podjetje redne stranke, ki kupujejo velike količine. Poslovodstvo torej ve, da bodo dobili plačilo vendar ne ob roku zapadlosti. Podjetje Palette, d. o. o., svoje obveznosti plačuje redno, zaradi širjenja proizvodnje pa so najeli nove dolgoročne kredite.

S 1. januarjem 2008 lahko upniki sami, brez odvetniške stroke, podajo predlog za izvršbo, kar bi lahko pripomoglo k večji plačilni disciplini, vendar v konkretnem primeru ne bi mogla zatrditi, da bi bila uporaba izvršbe pravilna odločitev, saj bi to zagotovo vplivalo na slabšanje poslovnih odnosov med podjetjem in kupci.

Glede uspešnosti prisilne poravnave v tem konkretnem primeru se ne bi mogla enoznačno opredeliti. Po eni strani je bila uspešna, saj podjetje dosega dobre poslovne rezultate in se širi, po drugi strani pa ni bil v celoti dosežen prvotni namen prisilne poravnave - vzpostavitev plačilne sposobnosti. Poslovodstvo mora zato skrbno spremljati poslovanje, da ne bi nastala vnovična kriza v podjetju.

LITERATURA IN VIRI

1. Andrašec, L. (2002). *Iz krize s prisilno poravnavo* [magistrsko delo]. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
2. Dyckman, T. R., Dukec, R. E. & DAVIS, C.J. (1998). *Intermediate Accounting*. Irwin: McGraw- Hill.
3. *E-learning- IFRS 5*. Najdeno 7. aprila 2008 na spletnem naslovu http://212.135.140.61/modules/ifrs5_v8.zip.
4. Hieng, R. (2002). *Prisilna poravnava, stečaj in prenehanje kapitalskih družb*. IKS, XXIX (2), str. 9-38.
5. Hočevar, M., Igljučar, S. & Zaman, M. (2001). *Osnove računovodstva*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
6. *Interni podatki podjetja Paleta, d. o. o.*
7. Ivanjko, Š. (1993). *Podjetje v krizi*. 25. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu in poslovnih financah (str. 241-243). Portorož: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
8. Koletnik, F. (2007). *Računovodstvo za notranje uporabnike informacij*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
9. Mayr, B. (2000). *Kako brati računovodske izkaze*. Ljubljana: Noviforum.
10. *Mednarodni standard računovodskega poročanja 5*. Najdeno 17. decembra 2007 na spletnem naslovu <http://www.iasplus.com/standard/ifrs05.htm>.
11. Mednarodni standardi računovodskega poročanja. (2004). *Uradni list Evropske Unije*. (Št. L392/3, 31. december 2004).
12. *Načrt finančne reorganizacije* (2000). Ljubljana: Okrožno sodišče v Ljubljani.
13. *Navadni in zastavni upniki*. (2004, 14. junij). *Kapital*. Najdeno 19. decembra 2007 na spletnem naslovu <http://www.revijakapital.com/kapital/svetovanje.php?idclanka=2408>.
14. Pizzey, A. (1994). *Accounting and Finance*. London: Cassell.
15. *Praktični vodič po računovodstvu*. (2004- 2007, del 3, poglavje 3, podpoglavje 2, str. 2). Verlag Dashofer.
16. *Predlog zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*. (2007, 14. julij). Najdeno 20. novembra 2007 na spletnem naslovu http://www.tzslo.si/pic/pdf/zakonodaja/Pojasnila_ministrstva_za_pravosodje_140507.pdf.
17. Puharič, K. (2001). *Gospodarsko pravo z osnovami prava*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
18. Repovž, L. (1993). *Vzroki kriz*. 25. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu in poslovnih financah (str. 255). Portorož: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
19. Rozman, R., Kovač, J. & Koletnik F. (1993). *Management*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
20. Shim, J. K. & Siegel, J. G. (1989). *Encyclopedic Dictionary of Accounting and Finance*. New Jersey: Prentice Hall.
21. *Slovenski računovodski standardi 2006* (2007). Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.

22. Topolovšek, M. (2005). *Finančne posledice prisilne poravnave* [diplomsko delo]. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
23. Turk, I., Kavčič, S. & Kokotec-Novak, M. (2006). *Poslovodno računovodstvo*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
24. Turk, I., Kavčič, S., Kokotec-Novak, M., Koželj, S. & Odar, M. (2004). *Finančno računovodstvo*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
25. Zakon o finančnem poslovanju podjetij. (1999). *Uradni list RS*. (Št. 54/99, 8. julij 1999).
26. Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju. (2007). *Uradni list RS*. (Št. 126/2007, 31. december 2007).
27. Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji. (1993). *Uradni list RS*. (Št. 67/93, 17. december 1993).